

L'EDUCACIÓ:
VEUS PEL CANVI

Nota d'agraïment

No hagués pogut realitzar aquesta recerca sense el suport, la col·laboració i l'ajuda de moltes persones a qui estic profundament agraït. No vull que això sembli la típica formalitat o tràmit, com tampoc vull caure en tòpics. Vull expressar els meus agraïments de la forma més sincera i no transmetre una idea equivocada. Espero sortir-me'n.

Primer de tot vull agrair, al meu tutor, el seu interès, suport, atenció i ajut en l'elaboració d'aquest treball; a la qual cosa ha dedicat moltes hores. Sense aquesta gran dedicació i els seus contactes dins del món de l'ensenyament, no hagués pogut fer aquesta recerca amb tanta profunditat.

Estic agraït a la Pilar Surís, que ens va deixar l'estiu del 2011, perquè va ser qui va plantar en mi la primera llavor d'aquesta investigació, la recerca d'un millor sistema educatiu. A això, ella hi va dedicar molts anys de la seva carrera. Com el meu tutor, era una gran professional d'immensa vocació.

També valoro molt l'ajuda que he rebut des de la Universitat de Girona, la qual em va concedir la beca Botet i Sisó i el suport d'algunes persones que treballen allà. Així doncs, estic agraït a la Gemma Carbó i a les seves companyes de la Càtedra UNESCO per tot l'ajut prestat durant el Jove Campus de Recerca de l'any 2013. De la mateixa manera estic agraït als organitzadors d'aquest campus i a tots els companys que allà vaig conèixer. Seixanta companys amb qui seguim mantenint contacte a hores d'ara.

En la mateixa línia, valoro molt l'assessorament rebut per en Mon Marquès, un dels grans experts en història de la pedagogia del país, que em va concedir una entrevista i va aportar nous enfocaments al meu treball.

Vull agrair també la col·laboració dels seixanta alumnes que han respost la meua enquesta, alumnes d'excel·lència de deu instituts diferents de les comarques gironines. He de reconèixer que era una enquesta bastant llarga. També estic agraït als professors que han gestionat les enquestes dins d'aquests instituts.

Estic agraït als meus pares, que, com a mestres d'escola, m'han ajudat en tot el que els he demanat. Valoro també els comentaris aportats per alguns amics dels meus pares, també mestres.

De la mateixa manera, estic agraït a en Lluís Palacios i a en Jordi Canaleta per tot el

suport que han donat a la meva recerca durant el darrer any.

Agraeixo també el suport d'alguns dels meus companys i companyes de Batxillerat de Montilivi.

I finalment, estic agraït a totes aquelles persones que estan compromeses amb l'educació, les quals contribueixen a millorar, dia rere dia, el nostre sistema educatiu i la nostra societat.

M'agradaria afegir que si m'he deixat algú, també li agraeixo la seva ajuda i que no m'ho tingui en compte, que hi havia moltes persones per agrair...

Així doncs, a tots ells i elles, moltes gràcies!

Índex

1. Introducció: la veu de la recerca.....	5
Motivacions de la recerca.....	5
Hipòtesi, objectius, organització i metodologia de la recerca.....	6
2. La meua veu interior.....	9
3. La veu de persones compromeses amb l'educació.....	12
3.1. La veu de Pilar Surís: la importància de la motivació.....	12
3.2. La veu de Patrícia Gabancho: “plou sobre mullat”.....	13
3.3. La veu de Gregorio Luri: “la societat ja no té confiança en l'escola”.....	14
3.4. La veu de José Antonio Marina: “necessitem saber ensenyar”.....	15
3.5. La veu de Claudio Naranjo: canviar l'educació per canviar el món.....	16
3.6. La veu de Sir Kenneth Robinson: “les escoles maten la creativitat”.....	17
3.7. La veu d'Edgar Morin: “és millor tenir una vida que una carrera”.....	18
3.8. La veu de Zygmunt Bauman: “hem perdut la capacitat d'esperar”.....	19
4. Enquesta: donem veu a l'excel·lència.....	21
4.1. Procés d'elaboració de l'enquesta.....	21
4.2. Procés de recollida de dades.....	27
4.3. Representació de les dades.....	27
4.4. Interpretació de les dades.....	40
5. Entrevista: la veu de Mon Marquès, l'escola del segle passat.....	43
6. Conclusions: una suma de veus.....	55
6.1. Respecte a la recerca.....	55
6.2. Propostes de millora concretes.....	56
7. Noves línies de recerca.....	58
8. Relació de fonts.....	59
8.1. Bibliografia.....	59
8.2. Webgrafia.....	60
8.3. Imatges.....	63

1. Introducció: la veu de la recerca

Motivacions de la recerca

Al llarg dels meus anys d'estudi, m'he qüestionat moltes vegades què estic aprenent, com ho estic aprenent i com m'està formant aquest aprenentatge. I és que, encara que acostumo a treure molt bones notes, no sé si és cap mèrit especial, o especialment significatiu, això de ser considerat un alumne d'excel·lència; atès que, en acostar-me al final de l'etapa de l'institut, m'adono que estic bastant descontent amb el que l'escola m'ha ofert tots aquests anys.

Potser pel motiu que tant el meu pare com la meva mare són mestres d'educació primària, el tema de la qualitat educativa ha estat bastant present a casa meva. I ara que m'acosto a la vida universitària i poc abans de deixar l'institut, he adquirit una certa perspectiva sobre el sistema educatiu que em fa veure que aquest té serioses mancances i molts aspectes a millorar. Entre altres coses, veig que hi ha una falta de motivació generalitzada entre l'alumnat i, el que és més greu, també entre alguns professors. Tot això a banda que, al llarg d'aquests anys, he trobat docents de tota mena: alguns de molt bons i també alguns de molt dolents.

Molts indicis i observacions ens indiquen que el nostre sistema educatiu i el de molts dels països del món ha quedat obsolet. A casa nostra, les constants reformes en són causa i símptoma. En els darrers anys, el sistema educatiu ha patit moltes alteracions. L'opinió general és que calen canvis, però poca gent sap exactament què canviar... i encara menys sap com canviar-ho. Les últimes reformes que s'han fet, senzillament han seguit els interessos polítics del moment: cada nou govern ha desfet els canvis del govern anterior per tornar a refer-ho tot des de la seva perspectiva. Fa la impressió que als governants només els interessa millorar els resultats dels informes PISA i la imatge del seu país de cara al món; però no formar de veritat els seus habitants. A més a més, ara per ara, aquests canvis no han obtingut millores observables.

D'altra banda, aquesta visió crítica que tinc sobre els meus aprenentatges i alhora ser tan exigent amb mi mateix, m'ha portat freqüentment a situacions d'estrès i d'angoixa probablement desconegudes per part del professorat. Potser alguns docents creuen que

als alumnes discrets i aplicats tot ja els està bé... Però, en el meu cas, i podria ser que en el d'altres, no és així. I és que aquestes situacions que he viscut no només m'han deixat molts dubtes sobre la qualitat dels meus aprenentatges, sinó que també m'han estat molt perjudicials per a l'equilibri personal i la salut. Per això vaig decidir triar aquest tema, i aquesta ha estat la meva motivació: penso que no hauríem d'arribar a aquests extrems on les persones se senten sobrepassades pel sistema educatiu; on queden afectades a nivell psíquic, emocional i, fins i tot, físic. Relacionat amb això, un altre motiu que em va impulsar a triar aquest tema va ser la mort d'una professora que vaig tenir, la Pilar Surís. Ella estava molt compromesa en la seva professió i va passar gran part de la seva carrera investigant com millorar el nostre sistema educatiu. Era una gran persona i una gran professional d'immensa vocació: n'he conegut pocs com ella. Per això, i potser com la millor manera de fer-li el meu humil homenatge, he volgut mantenir viu el seu llegat amb l'enfocament que he donat a la meva recerca.

Hipòtesi, objectius, organització i metodologia de la recerca

Tenint en compte que un estudi sobre educació pot basar-se en qualsevol dels tres elements que hi intervenen –els pares, i la societat de què formen part; el sistema educatiu, i els mestres, els professors, els psicopedagogs, etc., com a principals agents seus; i els alumnes, com a protagonistes principals–, m'he centrat bàsicament en el segon d'ells, sense entrar en profunditat en els altres, pel fet que m'he adonat que aquest és un tema d'una gran complexitat; l'estudi del qual ultrapassaria de llarg les possibilitats d'un simple treball de recerca de Batxillerat.

La hipòtesi que he plantejat és que deu haver-hi maneres d'ensenyar que ofereixen millors resultats que les actuals, sobretot en relació amb l'educació integral i el benestar psíquic i emocional de les persones (aspectes que haurien de ser si més no tan importants com qualsevol resultat acadèmic).

El principal objectiu del meu treball ha estat el d'arribar a fer propostes de millora del nostre sistema educatiu, amb el benentès que no fossin ni utòpiques ni inescapables, sinó factibles i adequades. Sobretot adequades als temps actuals: l'escola necessita modernitzar-se, s'està quedant enrere tot i que hauria de ser una de les institucions capdavanteres en innovació i millora. Per això he intentat detectar diferents punts d'aquest sistema que es podrien millorar, per després avaluar-los i criticar-los (en el sentit

constructiu del terme), per proposar nous enfocaments, més d'acord amb el que necessitaríem per fer avançar la nostra societat.

La metodologia que he seguit per realitzar el treball ha consistit, en primer lloc, a obtenir diverses dades de les quals se'n pogués fer una anàlisi, deducció i valoració. Aquestes dades van des de les més properes a mi mateix, fins a d'altres més allunyades. Per aquest fet em va semblar ideal començar a treballar per escoltar-me la veu o monòleg interior que tan sovint (sortint de classe, mentre treballava a casa, a l'aula mateix...) em deia que alguna cosa no anava bé en l'educació. Amb aquest objectiu, i guiats pel tutor, em va anar molt bé fer una pluja d'idees, un anàlisi DAFO del meu institut i una graella valorativa de totes les assignatures que havia tingut, la qual em va ajudar a fer diverses observacions sobre la qualitat dels meus aprenentatges¹. Tot aquest primer estadi em va servir de reflexió per encarrilar els següents passos de la meva recerca.

Un cop obtingudes aquestes primeres dades, vaig veure que necessitava aconseguir altres referències més teòriques i externes al meu propi cas i centre. És per això que vaig començar per consultar tot un seguit de fonts bibliogràfiques i audiovisuals: des de llibres a articles de diari, passant per entrevistes a experts, treballs realitzats per docents, pàgines webs, vídeos documentals...² En aquest sentit, em va ser molt fàcil trobar materials d'aquest tipus, ja que sobre l'educació hi ha una polèmica considerable: se'n parla molt i sovint. Diferents persones relacionades amb l'educació (experts en la matèria, pedagogs, professors, periodistes, pensadors...) són els qui han escrit o apareixen en la majoria d'aquestes fonts. D'aquestes fonts, n'he fet un petit extracte de vuit que m'han semblat especialment significatives i, alhora, representatives de diferents mirades sobre la problemàtica de l'educació.

A partir de dades obtingudes en la recerca feta anteriorment, vaig preparar una enquesta per conèixer el punt de vista de l'alumnat. I la vaig voler adreçar només als alumnes d'excel·lència de Batxillerat per dues raons: la primera era la necessitat d'acotar la recerca i de ser fidel al seu plantejament. La segona, la de donar veu a aquests alumnes d'excel·lència, principalment quan són silenciosos i aplicats, com jo mateix, que són objecte de menys atenció (sobretot personalitzada) que a altres alumnes, com per

---

1- La pluja d'idees, l'anàlisi DAFO i la graella es poden trobar a l'annex (a les pàgines 7, 11 i 13 respectivament)

2- Vull recalcar que m'he llegit i he visualitzat tots els continguts de l'apartat 8. *Relació de fonts*

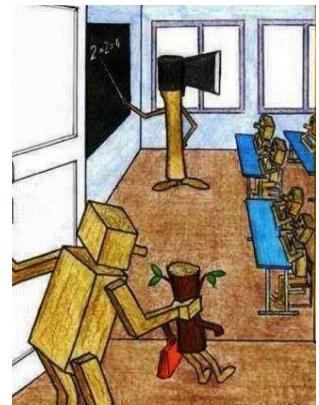
exemple els de necessitats educatives especials. Em va semblar interessant demanar-los què en pensen sobre el nostre sistema educatiu: quines mancances té, com el podem millorar, com repercuteix en la seva vida... Un cop fetes i buidades les enquestes, i aprofitant alguna de les dades obtingudes, vaig preparar i portar a terme una entrevista destinada al professor de la UdG Mon Marquès, un dels grans experts en història de la pedagogia que hi ha al país. Vaig pensar que em podria acabar de donar una perspectiva més àmplia sobre la recerca.

Per acabar, vaig posar en comú tots els continguts i la interpretació de les dades dels apartats 2, 3, 4 i 5 del treball; a fi i efecte d'extreure'n, d'una banda, unes conclusions generals, i de l'altra, les propostes de millora concretes que m'havia proposat d'obtenir al principi de la recerca. Propostes de millora que, tal com es veurà a l'apartat corresponent, són més indicatives que exhaustives, ja que crec que n'hi podria haver moltes més... De la mateixa manera que el treball, el qual només obre una mica una finestra que es podria continuar obrint amb les noves línies de recerca que apunto al final.

2. La meua veu interior

Des de la meua perspectiva, a tots els països del món hi ha una jerarquia de les matèries que s'imparteixen a les escoles. I a tots ells aquesta jerarquia és semblant. Al dalt de tot hi ha les matemàtiques (representants de les ciències) i la llengua (representant de les lletres), seguides per tot d'assignatures basades en aquestes dues matèries principals. Al fons de tot hi ha la resta de les humanitats i les arts: literatura, dibuix, música, dansa, teatre... oblidades. Les humanitats estan en retrocés a tot el món. Això és així perquè, des d'una perspectiva de sistema, aquestes matèries són poc rendibles: quan l'alumne/a sigui adult, que sàpiga literatura o que sàpiga dansar no el farà rendir més a l'empresa on probablement treballarà. No ajudarà a generar riquesa econòmica. Per tant, no interessa. Però si es posessin les arts al nivell de les matemàtiques o la llengua, generariem un altre tipus de riquesa: una riquesa humana, una riquesa necessària. D'altra banda, per què no ens ensenyen res del que és realment important? Per què no ens ensenyen a gestionar les emocions, a estimar-nos, o mètodes de recerca de la felicitat? Moltes persones acaben treballant en una feina que no els agrada, viuen només al seu cap i han perdut la connexió amb el seu cos i amb tot allò que no sigui racional.

Si estic en el correcte, durant el procés es mata la creativitat i la imaginació dels alumnes. En la majoria dels casos, no es busquen les motivacions i interessos de les persones, sinó que tots han de saber el mateix i tots han de saber-ho alhora. Un alumne no pot contradir el que diu el professor, perquè “el professor és l'adult i sap el que li convé”. L'alumne ha de callar, escoltar, memoritzar-ho tot i reproduir-ho en un examen. El sistema educatiu està basat principalment en la memorització i repetició d'exercicis. Això acaba estressant alumnes i professors de manera sistemàtica. Així l'aprenentatge es converteix en un procés llarg, avorrit i fatigós (tant per als professors com per als alumnes: en aquest cas comparteixen el paper de víctima). No és estrany que l'índex de fracàs escolar sigui tan alt, doncs.

És cert que calen normes de comportament, és necessari per viure en societat. No pot ser que els alumnes sempre vagin a la seva i no facin cas al professor. El que caldria és que el docent fos un acompanyant en el viatge de l'aprenentatge, que ajudés els alumnes a

trobar i perseguir les seves motivacions. A perseguir-les siguin les que siguin: motivacions matemàtiques, artístiques, humanístiques, interdisciplinàries... La realitat és, però, que molts professors no ho veuen així. No confien en els seus alumnes. Molts veuen als alumnes com “una colla de nens immadurs que cal alliçonar”, o una cosa semblant. I si un professor no confia en els seus alumnes, els seus alumnes no confien en ell... Si ells confien en el docent, aquest no s'haurà d'esforçar perquè el segueixin. L'escola que tenim enfoca les classes d'una manera autoritària: imposa unes normes i uns coneixements, va de fora cap a dins. I hauria de ser al revés: de dins cap a fora. El professor hauria de deixar llibertat als alumnes, respectar la seva voluntat quan pertoqui. Així ells respectarien la seva... En cas contrari, només es prepara l'alumne per a una vida de submissió. Cal que els alumnes rebin una educació moral o de la llibertat.

El sistema educatiu d'avui en dia segueix essent com el de fa un segle en molts aspectes. Es fomenta la competitivitat entre alumnes i així se'ls allunya els uns dels altres. En la majoria dels casos, no es tenen en compte els sentiments, emocions i opinions de les persones. El que reben a l'escola no és una *educació*; és una *instrucció* o un *ensinistrament*. S'instrueix les persones amb la finalitat de crear una societat poruga, acrítica i fàcil de manipular. Es creen persones prou intel·ligents com per treballar satisfactòriament, però prou porugues o acrítiques com per no atrevir-se a qüestionar, o ni tan sols qüestionar-se, aquest tipus de societat en què vivim. Una societat del consum, on tota necessitat ha de ser satisfeta ràpidament. Tan ràpidament com els alumnes han de memoritzar les lliçons. Aquesta és la nostra societat, la societat de l'estrès. No és estrany, tampoc, que l'OMS hagi afirmat que, d'aquí a 20 anys, la depressió serà la malaltia més comuna en els éssers humans.

També cal dir que, per sort, no a tot arreu és així, que hi ha escoles amb mètodes alternatius i escoles amb suficients bons professors com per marcar una diferència. Però a la majoria d'escoles només es tenen en compte unes aptituds que no tenen per què ser més vàlides que unes altres. Així, es cataloguen les persones segons les notes que treuen en tals aptituds, i se les valora en funció d'aquestes. Moltes persones que podrien ser brillants acaben creient que no ho són. Acaben desmotivades, amargades, i algunes fins i tot deprimides; en una feina que han de complir dia rere dia per guanyar-se la vida, esperant que arribi el cap de setmana. Això, des d'una perspectiva humana, resulta molt desesperançador... Però és el que li va bé al sistema. Per això costa tant canviar-ho.

L'educació és una eina molt potent per modificar les societats. Mentre seguim permetent que alguns governants la utilitzin per crear la societat que els va millor, seguirem essent titelles a les seves mans. I, de fet, això sempre ha sigut així. Amb aquestes pautes no hi ha possibilitat d'anar més enllà, de plantejar-se noves maneres d'actuar. En definitiva, de fer un gran canvi. De trencar aquest cercle viciós. No hi ha consciència de la importància que té en la societat el sistema educatiu. I, en canvi, considero que l'educació és clau per avançar cap a una societat crítica, solidària, creativa i lliure de manipulacions: cap a una societat millor. Cal que reconsiderem moltes coses. Encara ens queda molt camí per recórrer.

3. La veu de persones compromeses amb l'educació

3.1. La veu de Pilar Surís: la importància de la motivació

La Pilar Surís, inestimable professora del nostre centre, va fer una gran tasca de recerca en matèria d'educació, concretament sobre com reduir el fracàs escolar. Era catedràtica de Ciències Naturals de l'Institut Montilivi i professora associada i tutora del Treball Final del Màster de formació del professorat d'Educació Secundària de la Facultat d'Educació i Psicologia de la UdG. La Pili era una gran professora i una gran persona: sempre compromesa, honesta i propera; simpàtica amb tothom, preocupada per treure el millor de cadascun dels seus alumnes. Es podria dir que era molt més que una professora: era una guia, una gran

educadora. D'una manera o altra, va marcar a tots els alumnes que va tenir. La seva mort, a finals d'agost del 2011, ens va deixar un gran buit.

La Pili es preocupava per la formació docent: deia que els nous professors sovint tenen dificultats i van perduts, sense saber massa com actuar en segons quines situacions. Ella creia que, molt sovint, els professors de secundària no reben la formació necessària per ser bons docents: no n'hi ha prou amb conèixer una determinada àrea del saber. Això fa que moltes vegades es vagi a la deriva i que el docent se senti sol. També argumentava que les tutories són cabdals en el desenvolupament de l'aprenentatge i que no se'ls dona la importància que mereixen. Deia que caldria aplicar-hi més recursos, per la qual cosa seria necessari un reciclatge del professorat.

La Pili posava èmfasi en la motivació dels alumnes: per quina raó aprenen i quin profit en trauran. Sostenia que els docents han de reflexionar sobre el sentit que donen a les avaluacions i quin paper juguen aquestes en la motivació dels alumnes. Ella creia que tots els alumnes haurien de gaudir de l'aprenentatge i que, si aquest fet no es produeix, el docent hauria de buscar-ne les causes per canviar d'estratègia. Reivindicava que els alumnes haurien de tenir un paper protagonista en els centres educatius i que s'ha de treballar per desenvolupar al màxim el seu potencial i les seves habilitats. La Pilar creia

que el fet de respectar les diferents maneres d'aprendre dels alumnes no implica manca d'exigència per part dels professors ni de treball per part dels alumnes. També parlava del constructivisme de L.S. Vigotski, un important psicòleg del segle XX. En la seva teoria del 1978, Vigotski parlava de la ZDP (Zona de Desenvolupament Proper). Aquesta zona es coneix com la diferència entre el nivell real d'habilitats d'una persona (allò que pot fer de manera autònoma) i el nivell que pot assolir (allò que pot fer amb ajuda exterior), ja sigui a través d'un mestre, un altre adult o un company més hàbil. Per tant, l'ensenyament ha de partir del nivell de desenvolupament real. La Pilar creia que els mestres i professors s'haurien de posar a treballar intensament aquesta zona.

També va remarcar la importància de les relacions entre la família i l'escola. Creia que, per aconseguir aprenentatges plenament significatius, les famílies haurien de col·laborar amb les escoles per transmetre uns valors i una educació als alumnes. Tot i així, també deia que aquesta tasca pertany bàsicament als pares. En aquest sentit, la Pili va dissenyar molts materials i propostes per aplicar als centres, adreçats tant al professorat com a l'alumnat.

3.2. La veu de *Patrícia Gabancho*: “*plou sobre mullat*”

Patrícia Gabancho és una periodista i escriptora catalana nascuda a Buenos Aires. En el seu llibre *Apàtrides, incultes i (de vegades) analfabets* repassa críticament diversos punts del nostre sistema educatiu. Argumenta que els mals resultats actuals són causats per una baixada de l'exigència i la disciplina a l'escola i que l'arribada de les noves tecnologies a les aules ha comportat una pèrdua d'humanitat. Denuncia que s'ha privatitzat l'excel·lència amb les escoles privades, ja que a les públiques baixen molt el llistó perquè tothom pugui passar de curs. Així, aquest afany per la igualtat acaba desembocant en una mediocritat col·lectiva, on ben pocs alumnes poden assolir l'excel·lència educativa. A més, si el nivell mitjà és baix, amb poc esforç es pot aprovar; amb la qual cosa els alumnes cada vegada s'esforcen menys.

Ella diu que el nivell social de la família influeix en el paper que els fills faran a l'escola, i que hi hauria d'haver millors projectes i millors professionals allà on les dificultats siguin

més grans. Sosté que per una veritable igualtat de possibilitats, els alumnes haurien de poder expressar tot el seu potencial; en comptes de forçar-los a tots a assolir les mateixes competències. Argumenta que l'ESO és repetitiva, que sovint ofereix un nivell baix i que això canvia de cop amb el Batxillerat, el qual demana esforç i exigència. També diu que la concentració d'immigració no té per què ser un problema, que el principal problema és que sovint es creen entorns castellanoparlants difícils de trencar. Sosté també que per integrar la immigració en la cultura catalana no n'hi ha prou amb l'escola: cal ajuda de la societat.

Gabancho també explica que per aconseguir un model educatiu viable s'haurien d'estudiar més detingudament els resultats de les constants reformes, ja que en molts casos això no es fa (i es passa ràpidament a la següent reforma). D'altra banda, reivindica que el nivell de ciències i matemàtiques a les escoles és molt més alt que el de cultura general, i molt més superior que el necessari en la vida quotidiana. Per tant, els coneixements que s'imparteixen a les escoles solen ser poc pràctics. A més, així es crea una societat inculta, elemental i simple.

3.3. La veu de Gregorio Luri: “la societat ja no té confiança en l'escola”

Gregorio Luri és un escriptor i professor que ha treballat tant a primària com a secundària i a la universitat. Per tant, té molta experiència en el món de l'educació. En el seu llibre *L'escola contra el món* tracta la importància cabdal que tenen l'optimisme i la confiança en l'educació. Posa de manifest que la societat actual ha deixat de confiar en el seu sistema educatiu i en els seus professors, i que així no hi ha manera que les coses funcionin. Diu que amb les constants reformes no es fa sinó empitjorar la situació, ja que a causa d'elles s'aconsegueix empobrir la imatge de l'escola davant la societat. A més, critica que aquesta societat s'ha abandonat a la moral del consum i ha oblidat la moral del treball. Com Gabancho, també reivindica que l'equitat porta a la mediocritat i dificulta l'excel·lència.

Luri explica que la il·lusió de la pedagogia moderna ha estat crear un aprenentatge actiu, útil i agradable, sense entrebancs ni frustracions; però que l'escola postmoderna no ho ha aconseguit. Argumenta que no tots els coneixements es poden construir personalment i

que moltes vegades calen ensenyaments impartits pel mestre. Exposa la importància dels bons professors i el mal que poden causar els que no són tan bons. Com diu Luri, “tots hem conegut també algun mestre trampós, un d'aquells que es pensen que fent-se el simpàtic poden estalviar-se l'esforç de guanyar-se el sou com els correspon”³. També parla del multiculturalisme, i diu que si no vigilem ens pot portar a perdre la nostra identitat.

Luri també demostra que el que s'inverteix a Espanya en educació és més del que s'inverteix en alguns països que es troben en els primers llocs a PISA, com Finlàndia, Corea... Resulta que en aquests països els alumnes van menys hores a classe, així tenen més temps de lleure. A més, a Finlàndia, per exemple, tenen menys deures que aquí. També descriu com en els últims anys s'ha imposat una tendència pedagògica a justificar les dificultats d'aprenentatge dels alumnes amb tota mena de trastorns psicològics. Diu que en molts casos als nens no els passa res i això es fa simplement per exculpar-los dels seus resultats, i que tots ells acabaran trobant el seu camí a la vida. Reivindica que aquesta pràctica s'ha d'expulsar de l'escola.

3.4. La veu de José Antonio Marina: “necessitem saber ensenyar”

José Antonio Marina és un assagista, pedagog i filòsof espanyol. És un dels principals referents nacionals i internacionals en matèria d'educació. Ha escrit molts llibres sobre aquest tema i és el creador d'iniciatives com la *Universitat de Pares*, un portal que ajuda a pares inquiets en el procés educatiu dels seus fills. Marina parla molt de l'educació del talent. Segons ell, el veritable talent és saber com gestionar les eines que tenim a la vida per aconseguir les nostres metes i objectius. Creu que hauríem d'ajudar els nostres infants a trobar el seu talent, que tots el vagin construint en la mesura de les seves possibilitats.

Diu que l'interès per aprendre està en la naturalesa de tots els nens, però que amb el nostre sistema educatiu, aquest interès es transforma en afany per aconseguir bons resultats acadèmics (i en molts casos, en afany per superar els companys de classe). Això fa que s'oblidin les ganes d'aprendre. Marina creu que els docents haurien d'evitar això,

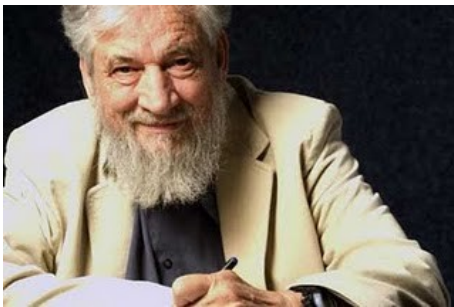

3- *L'escola contra el món*, p.163

ensenyant als alumnes el gust per aprendre. També reivindica que a les escoles només es valora un tipus d'intel·ligència, la racional, oblidant que una persona és molt més i que les seves possibilitats no s'acaben aquí. Diu que la intel·ligència humana és una barreja de coneixements i valentia. La capacitat per gestionar les emocions, la resistència a la frustració... també serien alguns valors importants a tenir en compte en el procés d'aprenentatge.

Marina crida a la mobilització per fer un gran canvi en el nostre sistema educatiu, per canviar la manera com estem enfocant l'educació. Segons ell, aquest canvi no és cap utopia i és possible sense una gran inversió econòmica: amb un 4'5% del PIB n'hi hauria prou per tenir un bon sistema educatiu. La resta és qüestió de com es gestionen aquests diners i recursos (a Espanya, l'any 2012 la inversió en educació va ser del 4'7% del PIB).

3.5. La veu de Claudio Naranjo: canviar l'educació per canviar el món

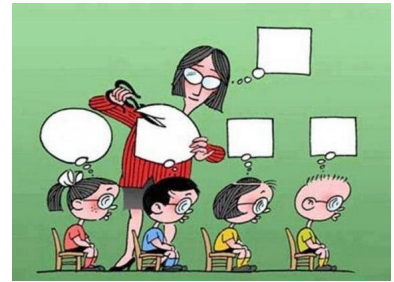

Claudio Naranjo és un psiquiatre xilè, pioner en la integració de la psicoteràpia. Sovint tracta el tema de l'educació, remarcant la importància que té en les nostres vides. Diu que l'educació que tenim roba als joves la consciència, el temps i la vida. Reivindica que l'educació actual està enfocada a la producció i la

socialització, en comptes d'estar enfocada a l'evolució integral de la persona. Creu que els problemes que pateix l'educació vénen del fet que es força els alumnes a una educació irrellevant i poc pràctica (i que es defensen amb falta de motivació i trastorns de tota mena). Per tant, s'està enfocant el problema de manera equivocada...

Amb l'educació que tenim, es domestiquen les persones perquè formin part del *ramat* i facin el que el sistema vol. Segons ell, "l'educació serveix per mantenir la gent idiotitzada i manipulable". Manifesta que és el que al sistema li convé, ja que per molt que estiguem en una democràcia, hi ha molta por que la gent tingui consciència. Defensa que un bon sistema educatiu hauria d'ajudar les persones a ser tot el que poden arribar a ser, i que l'economia ha eclipsat la persona. Exposa que l'educació ensenya els alumnes a passar exàmens en comptes de pensar per ells mateixos, i que així es perden un temps i un esforç molt valuosos. Creu fermament que l'educació s'hauria d'ocupar de la part emocional i de la ment, que no podem continuar educant els nens sense sentit.

Claudio Naranjo reivindica que els docents haurien d'ajudar els alumnes a créixer en tots els sentits, a descobrir la vida; en lloc de ficar-los coneixements al cap. Així es creen bons professionals, però no bones persones. Diu que així estem robant la vida als alumnes, i que molts d'ells no aconseguiran trobar la seva vertadera vocació perquè se'ls educa per encaixar en una societat que només es preocupa pels diners.

3.6. La veu de Sir Kenneth Robinson: “les escoles maten la creativitat”

Sir Kenneth Robinson és un autor anglès, conferenciant i assessor internacional en matèria d'educació. Robinson, com Marina, també sosté que tots els nens tenen un talent i que els estem malgastant. També posa molta èmfasi en la creativitat. Segons ell, “la creativitat és tan important en l'educació com l'alfabetització i li hauríem de

donar el mateix estatus”. Sosté que tots els nens neixen amb una gran capacitat per crear i imaginar, però que el sistema educatiu els va robant aquesta capacitat amb el temps. En la majoria dels casos, quan els alumnes abandonen l'escola amb el títol sota el braç, ja han perdut aquesta capacitat. Robinson diu que és perquè a les escoles se'ls ha ensenyat a tenir por d'equivocar-se. I, tenint por a l'error, mai podran sortir amb res original perquè no s'hi atreviran. Diu que creixem perdent creativitat perquè som educats per a això.

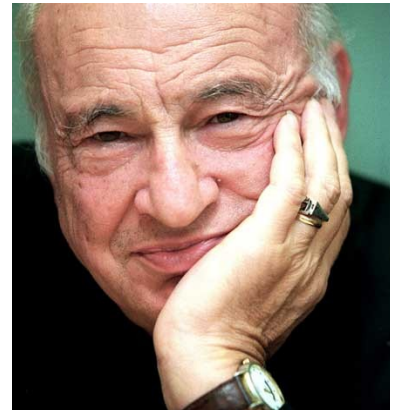
Robinson també reivindica que moltes persones, al sortir del sistema educatiu, viuen només al seu cap. És a dir, viuen utilitzant bàsicament la seva intel·ligència racional. Diu que això és així perquè els nostres sistemes educatius es basen exclusivament en l'habilitat acadèmica, ja que tots van ser inventats al segle XIX com una necessitat del procés d'industrialització. És per això que les matèries més útils per al treball segueixen al capdamunt de la jerarquia d'assignatures. Robinson explica que, quan els alumnes encara són petits, se'ls aparta d'algunes coses que els agraden amb l'excusa que allò no els donarà feina. Així, persones amb grans habilitats queden fora del sistema, creient que no són brillants perquè el sistema no contempla les seves capacitats, el seu vertader talent.

També reivindica que actualment es diagnostiquen molts trastorns psicològics als nens que tenen problemes d'aprenentatge; com el TDAH, etc. Això pot tenir males

conseqüències per al nen, ja que se li farà seguir un tractament per calmar-lo i que pugui estar en una classe quiet i callat, quan això va en contra de la seva naturalesa. És molt greu perquè aquesta persona creurà que realment té un problema i segurament no arribarà mai a trobar el seu talent, creient que no té capacitats. Robinson creu que no podem seguir així de cap manera i que cal repensar radicalment quina visió tenim de la intel·ligència.

3.7. La veu d'Edgar Morin: “és millor tenir una vida que una carrera”

Edgar Morin, nascut el 1921, és un filòsof i sociòleg francès. És un dels pensadors més importants de l'Europa contemporània. Morin creu fermament que la societat humana ha de transformar-se perquè la Terra pugui satisfer les seves necessitats. També pensa que l'educació juga un paper cabdal en aquesta transformació: és un dels instruments més poderosos per aconseguir-la. El francès argumenta que hem de reconsiderar l'organització que tenim del coneixement, per la qual cosa és necessari modificar polítiques i sistemes educatius d'arreu del món.

En el seu llibre *Els set coneixements necessaris per l'educació del futur*, Morin exposa alguns problemes fonamentals que són ignorats sistemàticament. Per aquest motiu, el sociòleg estableix set coneixements necessaris que qualsevol sistema educatiu del món hauria d'abordar. El primer és el coneixement sobre el coneixement: els seus dispositius, imperfeccions, dificultats i tendències (tant a l'error com a la il·lusió). Així es preparen les nostres ments per assolir la lucidesa. El segon és un coneixement que permeti vincular tot el coneixement dividit en disciplines, obtenint així la capacitat per ubicar informacions en contextos i en conjunts: relacionar les parts i el tot. El tercer és la condició humana: és essencial per a l'aprenentatge. L'ésser humà és físic, biològic, psíquic, cultural, social i històric. Morin argumenta que aquesta unitat es troba desintegrada en l'educació i que així no hi ha manera d'aprendre què vol dir ser humà. Els coneixements dispersos de les diferents àrees s'haurien d'ajuntar per formar una unitat humana.

El quart coneixement és la identitat terrenal, indispensable a nivell personal i social. El destí planetari de la humanitat és ignorat per l'educació: cal ensenyar que el món forma una gran comunitat humana. El cinquè és afrontar les incerteses: l'educació ha d'incloure

les incerteses sorgides recentment de la ciència. Cal ensenyar a fer front als riscos, a tot allò inesperat i incert; i modificar-los en la mesura que es van obtenint noves informacions. Morin reivindica que els qui tenen a càrrec l'educació han d'estar assabentats de les incerteses dels nostres temps. El sisè és ensenyar a comprendre, coneixement també absent a les aules. El sociòleg afirma que el planeta necessita comprensió mútua en tots els sentits. La comprensió entre persones és vital per tenir bones relacions, i estudiar això és fonamental per a l'educació de la pau.

El setè i últim coneixement és l'ètica del gènere humà, el qual hauria de ser l'objectiu final de l'educació. Aquesta ètica, exposa el francès, s'ha de formar a partir de la consciència de l'ésser humà com a individu, però alhora com a part d'una societat i d'una espècie. El desenvolupament humà ha d'incloure les llibertats individuals, però també les participacions comunitàries. Cal establir la relació individu-espècie mitjançant la democràcia. Morin conclou que l'educació ens ha de portar a prendre consciència que som una espècie i que la Terra és la nostra pàtria.

La UNESCO ha sol·licitat als Estats i a moltes institucions i ONG que prenguin mesures amb la finalitat de posar en pràctica el nou concepte d'educació proposat per Edgar Morin. Per això caldrà reformar polítiques i programes educatius a tot el món: la UNESCO s'encarrega de mobilitzar l'acció internacional.

3.8. La veu de Zygmunt Bauman: “hem perdut la capacitat d'esperar”

Zygmunt Bauman, nascut el 1925, és un filòsof i sociòleg polonès de gran prestigi. Bauman es preocupa per temes com el pas de la modernitat a la postmodernitat, la globalització, les classes socials i el socialisme. La seva visió és molt global. Ha tractat moltes vegades el tema de l'educació, sobre la qual pensa que té una importància cabdal en les societats. Bauman afirma que la nostra societat necessita un canvi dinàmic; ja que l'antiga societat sòlida (consolidada sobre les institucions, la família i la feina) ha donat pas a una societat líquida. Una societat on tot això flota sense saber on anar, una societat canviant on els antics valors han perdut el significat.

En el seu llibre *Els reptes de l'educació en la modernitat líquida*, Bauman tracta la condició de l'individu del segle XXI. Sosté que estem constantment bombardejats d'informació i que el mercat determina la nostra identitat a cada moment. D'aquesta manera, la societat líquida ha influït una institució com l'escola: la manera de gestionar el coneixement i el treball també han perdut solidesa. Bauman afirma que a les escoles ja no s'ensenyen veritats útils, sinó coneixement líquid: tan ràpidament com s'obté, es perd o queda obsolet. Aquest coneixement té una utilitat limitada. Ell creu que, en una societat com aquesta, la memorització com a eina d'aprenentatge ha quedat antiquada. Emmagatzemar coneixements duradors és poc pràctic i ho cataloga "d'obstacle". En comptes d'això, caldria mantenir-se al dia dels nous coneixements que van sortint. L'individu necessita una formació permanent: conèixer les novetats. Per tant, els docents també necessiten una formació permanent i haurien d'estar informats de les tendències pedagògiques del moment.

Bauman opina que s'haurien de formar ciutadans que coneguessin la totalitat dels seus drets democràtics, ciutadans capaços de dialogar. Argumenta que una societat que ignora les particularitats polítiques i socials del moment, no podrà controlar-les de cap manera. Segons Bauman, "el que passa és que no tenim un destí clar cap al qual moure'ns". El polonès veu l'individu de la societat líquida com un consumidor que ha perdut les referències ideològiques i socials, pròpies de l'antiga societat sòlida. La nova societat permet canviar constantment, però vivim accelerats i obligats a aprofitar tantes oportunitats com sigui possible.

4. Enquesta: donem veu a l'excel·lència

4.1. Procés d'elaboració de l'enquesta

He elaborat una enquesta per saber què pensen els alumnes sobre el seu sistema educatiu i sobre els seus centres respectius. Està adreçada a l'alumnat d'excel·lència de diferents centres catalans de les comarques gironines. Són alumnes que han recorregut tota la part obligatòria del nostre sistema educatiu; alumnes que no solen opinar sobre l'escola i el sistema en general perquè no són preguntats o per altres motius. Com que són els millors (acadèmicament parlant), no se'ls sol dir gaire res més que “segueix així”. Penso que molts d'ells deuen tenir bones idees per millorar el sistema educatiu, i que ja és hora que algú els preguntí com es troben i què en pensen de tot plegat. He agafat una mostra d'uns 60 alumnes, ja que penso que és prou representativa del conjunt. Tots ells tenen més d'un 8,5 de mitjana de primer de Batxillerat (excepte els de l'institut de Celrà que són alumnes d'excel·lència de 3r i 4t d'ESO).

L'enquesta està dividida en quatre apartats. En el primer apartat els dono una sèrie d'enunciats referents al sistema educatiu i els demano que em diguin amb quins estan més d'acord. El to dels enunciats és més aviat negatiu, la qual cosa es justifica pel fet que la meua recerca no està enfocada a la lloança dels èxits, sinó a la millora de les mancances, i també per la meua por que els alumnes triessin els enunciats positius per “quedar bé”. Per aquest motiu els he deixat un espai blanc per afegir enunciats, en el cas que vulguin escriure-hi altres coses sobre el sistema educatiu: aspectes que ells creguin que cal mencionar.

El segon apartat és un anàlisi DAFO sobre els seus centres respectius. Un anàlisi DAFO és un mètode per avaluar les Debilitats, les Amenaces, les Fortaleses i les Oportunitats d'una empresa o d'una institució. És a dir: quines debilitats té el centre (allò en què falla més), què el pot amenaçar (allò negatiu que li podria succeir, tant si li ve de fora com de dins mateix), quines són les seves fortaleses (allò en què actualment destaca més en sentit positiu) i de quines oportunitats disposa (allò positiu que podria assolir, tant en benefici seu com de la societat).

En el tercer punt els pregunto com s'han sentit al llarg del seu procés d'aprenentatge,

cosa que és sumament important. També els pregunto diferents coses referents a les assignatures del nostre sistema educatiu. En el quart apartat els dono una sèrie de propostes de millora i els pregunto quines els semblen millors. També els ofereixo la possibilitat d'afegir-ne de collita pròpia i/o de comentar-les al final. Crec que amb tots aquests apartats obtindré informació important, real i rellevant sobre què en pensen els alumnes d'excel·lència sobre l'estat actual del sistema educatiu.

Adjunto a continuació el model definitiu de l'enquesta, ja que penso que és necessària per comprendre la representació i la interpretació de les dades obtingudes:

Donem veu a l'excel·lència

Moltes gràcies per haver acceptat fer aquesta enquesta. La teva col·laboració i la teva opinió són molt valuoses per a l'objectiu d'aquest treball. Entre tots podem aconseguir millorar el sistema educatiu. L'enquesta és anònima. És important que siguis molt concret/a.

Edat: ..... Sexe: ..... Curs: .....

Nom i localitat del teu centre educatiu: .....

1. El sistema educatiu

A continuació hi ha una sèrie d'enunciats que fan referència al sistema educatiu. **Selecciona els cinc amb què estàs més d'acord** tenint present que, si vols, un o dos d'ells el/els pots escriure tu mateix al final. Després marca'ls a la columna de la dreta tot puntuant amb un 5 l'enunciat amb què estàs més d'acord de tots, amb un 4 el que hi estàs una mica menys, i així successivament fins arribar a 1 punt.

ENUNCIATS	PUNTUACIÓ
1- El sistema educatiu estressa alumnes i professors.	
2- Els coneixements que ens transmeten a l'aula són molt poc pràctics.	
3- S'abusa de la memorització com a sistema d'aprenentatge.	
4- Ràpidament ens oblidem de les coses que «aprenem».	
5- Les escoles maten la creativitat dels alumnes.	
6- A l'escola no es confia en els alumnes.	
7- Molts professors no respecten <i>totalment</i> els alumnes, tot i que diuen fer-ho.	
8- A l'escola es treballa la part racional de les persones, però no l'emocional.	
9- A l'escola s'imposa una visió del món i del sistema que no es pot qüestionar.	
10- L'escola no ensenya a tenir criteri propi, més aviat al contrari.	
11- El professor influeix molt a l'hora de sentir-se motivat per una assignatura, més que no pas l'assignatura en si	
12- Qualificar numèricament els alumnes influeix molt en el seu estat d'ànim.	
13- Diferenciar els alumnes segons la branca de coneixement (ciències, lletres, etc) pot influir en les seves relacions amb altres alumnes.	
14- Els ensenyaments estan massa directament enfocats a la superació d'exàmens.	
15- Falta un reconeixement de la feina dels docents per part de la societat.	
16- Els alumnes no tenen coneixement dels seus drets com a tals.	
17-	
18-	

2. Anàlisi DAFO sobre el teu centre

Un anàlisi DAFO és un mètode per avaluar les Debilitats, les Amenaces, les Fortaleses i les Oportunitats d'una empresa o institució. Es tracta de fer una petita avaluació del teu centre educatiu en aquests quatre camps. És a dir: quines debilitats té el centre (allò en què falla més), què el pot amenaçar (allò negatiu que li podria succeir, tant si li ve de fora com de dins mateix), quines són les seves fortaleses (allò en què actualment destaca més en sentit positiu) i de quines oportunitats creus que disposa (allò positiu que podria assolir, tant en benefici seu com de la societat).

Anàlisi DAFO	
DEBILITATS	AMENACES
–	–
–	–
–	–
FORTALESES	OPORTUNITATS
–	–
–	–
–	–

3. Valoració dels aprenentatges.

1. Independentment de si t'agraden més les ciències o les lletres, i de les suposades preferències per les assignatures de la teva especialitat, quines **assignatures** creus que han estat les més i menys valuoses per a tu al llarg dels teus estudis? Per què?

MÉS VALUOSES	PER QUÈ?
MENYS VALUOSES	PER QUÈ?

2. Quina/es assignatura/es d'aquestes **menys valuoses** creus que per a tu ho seria/en molt més si s'enfoqués/essin d'una altra manera? Què creus que li/els sobra i que li/els falta?

ASSIGNATURES	LI/ELS SOBRA	LI/ELS FALTA

3. Si a l'ESO i el BAT haguessis pogut **prescindir** d'alguna/es de les assignatures que hi has cursat, ¿quina o quines trauries dels programes? Per què?

ASSIGNATURA/ES QUE TRAURIA	PER QUÈ?

4. Si a l'ESO i el BAT s'hi poguessin **incorporar** noves assignatures de noves matèries i camps del saber i el saber fer, ¿quina o quines proposaries? Per què?

ASSIGNATURA/ES QUE PROPOSARIA	PER QUÈ?

5. Segons la teva condició d'**estudiant d'excel·lència**, què és el que t'ha sobrat, molestat, faltat i agradat més al llarg dels teus estudis?

M'HA SOBRAT MÉS	M'HA MOLESTAT MÉS	M'HA FALTAT MÉS	M'HA AGRADAT MÉS

6. Quines **tres paraules** de les següents expliquen més **com t'has sentit** al llarg del teu recorregut pel sistema educatiu? Encercla-les.

Estressat/da – Relaxat/da	Comprès/a – Incomprès/a	Cansat/da – Descansat/da
Motivat/da – Desmotivats/da	Indiferent – Crític/a	Respectat/da – Desprestigiat/da
Lliure – Controlat/da	Avorrit/da – Interessat/da	Creatiu/va – Imitador/a
Escoltat/da – Ignorat/da	Satisfet/da – Insatisfet/a	Ben avaluat/da – Mal avaluat/da

4. Propostes de millora

Des de la teva condició d'estudiant d'excel·lència, però pensant en el bé comú de totes i tots els estudiants, quines **tres propostes concretes** faries per millorar el nostre sistema educatiu, i el teu centre educatiu en particular? Fes servir el mateix sistema que a la primera pregunta de l'enquesta, de manera que posaràs un 3 a la que consideris millor (més necessària, interessant...), un 2 a la següent i un 1 a la darrera, i amb el benentès que també n'hi pots afegir de teves.

PROPOSTES	VALOR
1a- Que hi hagi més comunicació entre les diferents assignatures perquè el volum de feina total no sigui asfixiant per als alumnes.	
2a- Que es busquin sistemes perquè els/les alumnes puguin participar més a les avaluacions de les assignatures.	
3a- Que es modifiqui la llei per fer el Batxillerat en tres anys, amb la condició que el volum actual de feina en dos anys es repartís justament en tres.	
4a- Que es preguntí sempre als alumnes per les seves opinions i les seves emocions a l'hora de prendre decisions mínimament importants.	
5a- Que s'implanti una assignatura relacionada amb el benestar psíquic de la persona a tots els nivells educatius.	
6a- Que es busquin estratègies perquè en els centres es combatin més els lideratges negatius i es facin més visibles els positius.	
7a- Que s'implanti una assignatura d'orientació professional a 4t d'ESO.	
8a- Que ens ensenyessin a gestionar les emocions, a estimar els altres i a buscar la felicitat.	
9a- Que es deixin definitivament enrere els aprenentatges que no ajuden a construir el pensament o a adquirir un bagatge de coneixements i són simplement inútils i/o obsolets.	
10a- Que...	
11a- Que...	
12a- Que...	

Si vols, en el següent requadre pots justificar o explicar **més específicament** alguna de les propostes que has valorat:

Moltíssimes gràcies per la teva col·laboració i que passis un bon curs!!

4.2. Procés de recollida de dades

Els alumnes van rebre l'enquesta en format paper, vuit o menys per institut. Vaig considerar d'utilitzar aplicacions informàtiques per fer les enquestes a través d'Internet, però no em proporcionaven les eines que necessitava per obtenir la informació que volia. És a dir, no tenien prou opcions de personalització: tot venia massa predeterminat. Vaig presentar la meua recerca als alumnes a través d'una carta escrita per mi: cada enquesta en duia una al davant. Dins de cada sobre hi havia també una carta de presentació⁴ escrita pel director de l'Institut Montilivi, la qual estava adreçada als professors. El llistat d'instituts que finalment han rebut i contestat la meua enquesta és el següent: IES Montilivi, IES Sobrequés, IES Vicens Vives, IES Santa Eugènia, IES Celrà, IES Cassà de la Selva, IES Banyoles, IES Muntaner de Figueres, IES Santa Coloma i IES Amer. He d'agrair que el meu tutor tingués coneguts a tots aquests instituts. Ells es van encarregar de gestionar les enquestes dins de cadascun dels seus centres respectius. Per recuperar-les un cop omplertes, algunes les vaig anar a buscar jo, algunes el meu tutor i d'altres van ser enviades de retorn pels contactes dels instituts. En la majoria dels centres van respondre totes les enquestes, però en d'altres no: només les responien totes si tenien prou alumnes d'excel·lència. A l'IES Sobrequés només en van respondre una degut a problemes interns del centre.

4.3. Representació de les dades⁵

Observació general: a l'hora de representar les respostes més obertes, he fet una selecció d'aquelles que m'han semblat més representatives i/o repetides, com és el cas de l'anàlisi DAFO o les propostes aportades pels alumnes d'excel·lència. Les respostes concretes de qualsevol dels alumnes es pot consultar a l'annex. Pels gràfics on apareix el títol *Núm. d'alumnes* a l'eix de les ordenades, vull remarcar que aquests valors són sobre la mostra de 60 alumnes d'excel·lència.

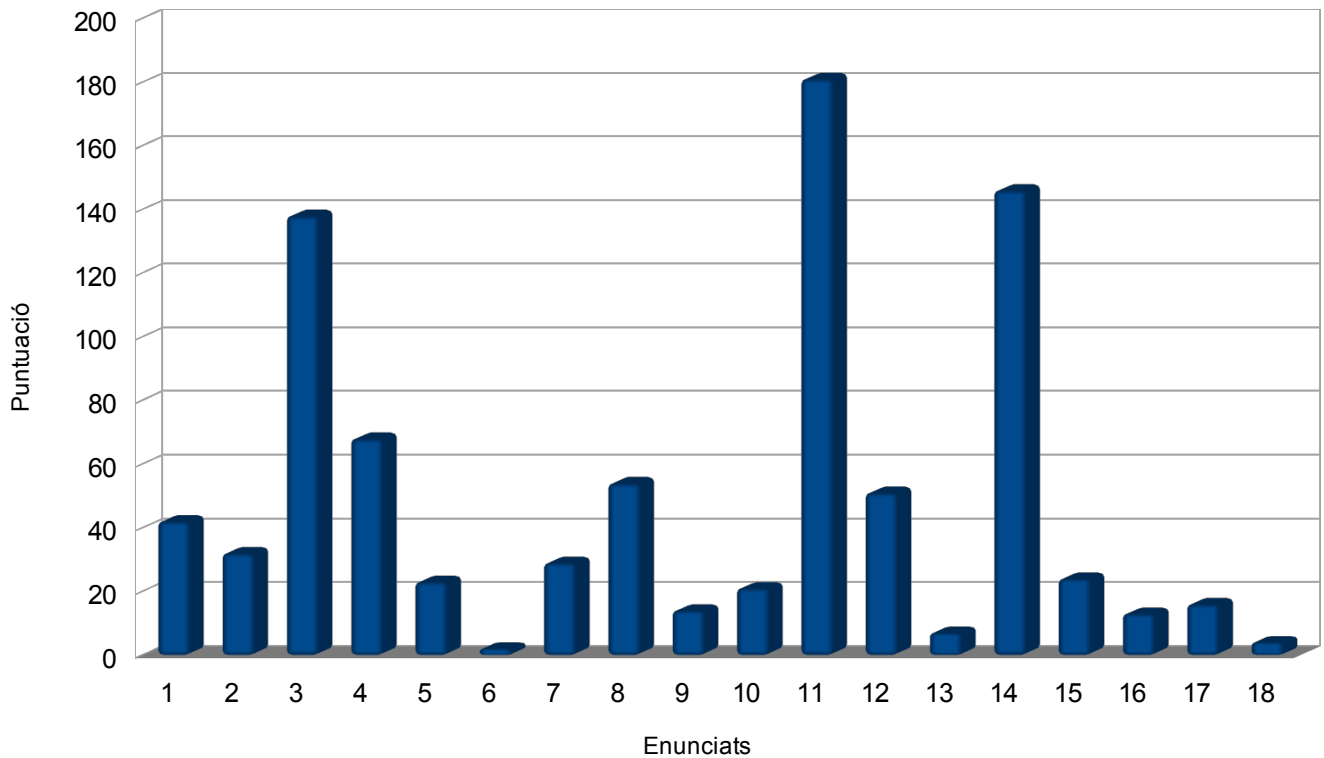

4- Es pot trobar un exemple de les cartes a l'annex, tant de la del director com de la meua (a les pàgines 15 i 17 respectivament).

5- El buidatge de les dades es pot trobar a l'annex (a la pàgina 275).

1. Sistema educatiu

Observació: cadascun dels números de l'abscissa d'enunciats es correspon amb els de l'enquesta.

Enunciats

- 1- El sistema educatiu estressa alumnes i professors.
- 2- Els coneixements que ens transmeten a l'aula són molt poc pràctics.
- 3- S'abusa de la memorització com a sistema d'aprenentatge.
- 4- Ràpidament ens oblidem de les coses que «aprenem».
- 5- Les escoles maten la creativitat dels alumnes.
- 6- A l'escola no es confia en els alumnes.
- 7- Molts professors no respecten totalment els alumnes, tot i que diuen fer-ho.
- 8- A l'escola es treballa la part racional de les persones, però no l'emocional.
- 9- A l'escola s'imposa una visió del món i del sistema que no es pot qüestionar.

- 10- L'escola no ensenya a tenir criteri propi, més aviat al contrari.
- 11- El professor influeix molt a l'hora de sentir-se motivat per una assignatura, més que no pas l'assignatura en si
- 12- Qualificar numèricament els alumnes influeix molt en el seu estat d'ànim.
- 13- Diferenciar els alumnes segons la branca de coneixement (ciències, lletres, etc) pot influir en les seves relacions amb altres alumnes.
- 14- Els ensenyaments estan massa directament enfocats a la superació d'exàmens.
- 15- Falta un reconeixement de la feina dels docents per part de la societat.
- 16- Els alumnes no tenen coneixement dels seus drets com a tals.

Enunciats més significatius d'entre els aportats pels alumnes d'excel·lència (17 i 18):

- Els professors solen tenir preferència pels alumnes que han triat la seva branca d'estudis.
- Hi ha poca valoració dels esforços personals.
- Les diferències econòmiques influeixen en el nivell i possibilitats de futur dels alumnes.
- Hi ha moltes diferències entre l'ensenyament públic i privat.
- Els alumnes no són orientats acadèmicament.
- Falta dinamisme en el mètode d'alguns professors.
- Els alumnes no estudien per aprendre, sinó per treure bones notes.

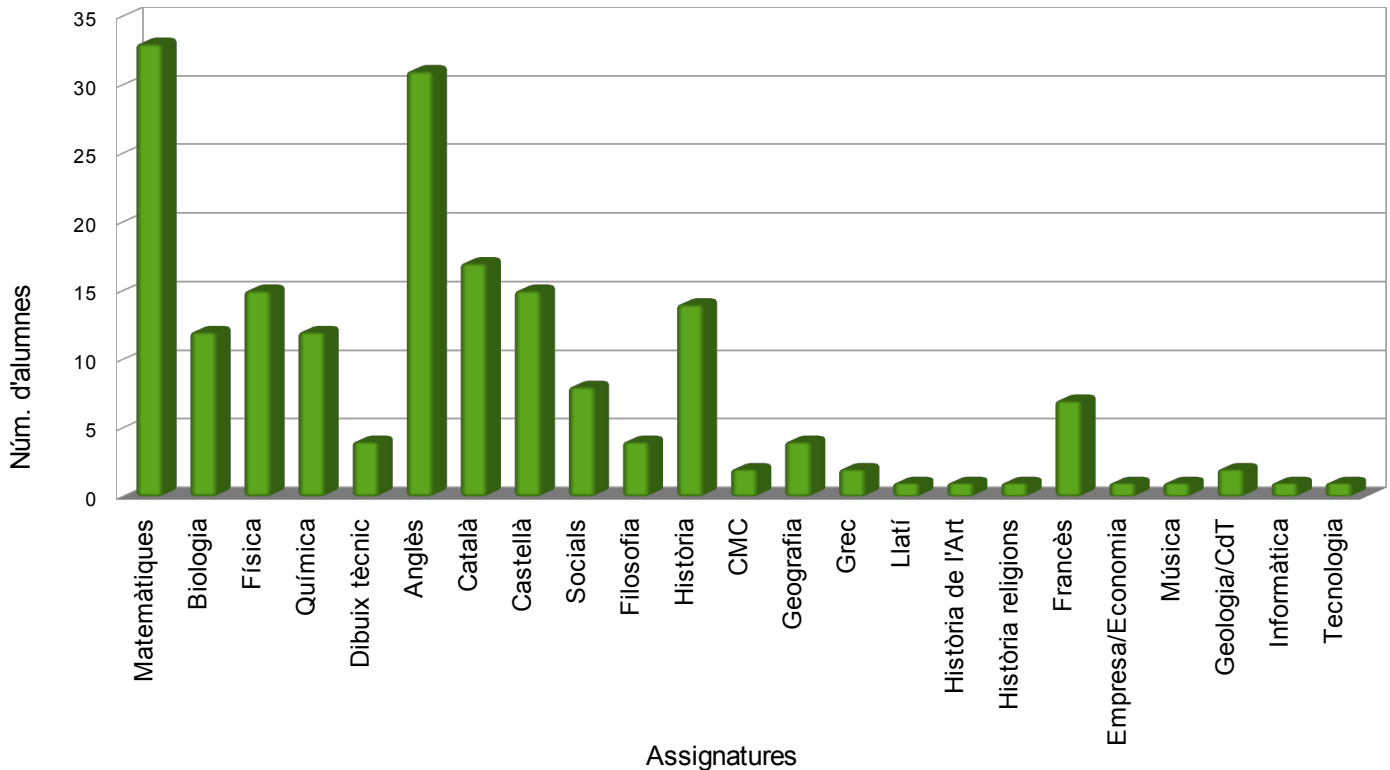
2. Anàlisi DAFO general sobre els centres educatius enquestats

Observació: només es transcriuen les dades més significatives i/o repetides:

<p style="text-align: center;">DEBILITATS</p> <ul style="list-style-type: none"> – Poc control sobre la feina de cada professor <ul style="list-style-type: none"> – Massa gent en algunes classes – Poca disponibilitat de temps lliure – Ús de les TIC com a eina educativa – L'alt nivell del Batxillerat fa baixar la nota mitjana <ul style="list-style-type: none"> – L'equip directiu té massa poder – Poca motivació de l'alumnat – Molta dispersió en el mètode dels docents – Falta de confiança entre alumnes i professors <ul style="list-style-type: none"> – Mal ambient entre els professors – Posar “etiquetes” als alumnes influeix en els seus resultats acadèmics, positivament o negativament – Sistema basat en els resultats acadèmics – S'ensenya als alumnes a ser competitius <ul style="list-style-type: none"> – S'aprova gent que no s'ho mereix 	<p style="text-align: center;">AMENACES</p> <ul style="list-style-type: none"> – El cansament fa baixar el rendiment dels alumnes <ul style="list-style-type: none"> – Professors incompetents i poc motivats – Falta de recursos econòmics – Distanciament entre docents i alumnes <ul style="list-style-type: none"> – Excés de teoria, poca pràctica – Lleis retrògrades externes al govern català – Alumnes que poden assolir nivells més alts que els que el centre els ofereix <ul style="list-style-type: none"> – Professors que no donen l'abast – Matèries que aprova tothom i matèries que ningú <ul style="list-style-type: none"> – Es desaprofiten grans talents – No se solen considerar les emocions de l'alumnat <ul style="list-style-type: none"> – Potenciar descontentament envers algunes assignatures mal enfocades – No preparar ni instruir ciutadans correctament
<p style="text-align: center;">FORTALESES</p> <ul style="list-style-type: none"> – Activitats extraescolars – Integració dels alumnes <ul style="list-style-type: none"> – Professors bons i molt motivats – Diversitat en l'oferta d'estudis postobligatoris <ul style="list-style-type: none"> – Bona preparació per a la selectivitat – Possibilitat d'obtenir títols d'idiomes en el centre <ul style="list-style-type: none"> – La implicació de l'AMPA <ul style="list-style-type: none"> – Aules adaptades – Els instituts petits són més familiars <ul style="list-style-type: none"> – Horari intensiu – Si hi ha pocs immigrants, s'integren més fàcilment <ul style="list-style-type: none"> – Bones instal·lacions – Els alumnes s'ajuden entre ells per aprendre 	<p style="text-align: center;">OPORTUNITATS</p> <ul style="list-style-type: none"> – Renovació del professorat – Incrementar la motivació de l'alumnat <ul style="list-style-type: none"> – Estada a l'empresa – Treballar la part emocional per millorar la societat – Tenir en consideració les opinions dels alumnes <ul style="list-style-type: none"> – Beques i concursos – Donar més llibertat als alumnes perquè disposin de temps de lleure per desenvolupar-se <ul style="list-style-type: none"> – Educació i seguiment més individualitzats – Ensenyament actiu (per exemple, fer classe de biologia a la naturalesa) <ul style="list-style-type: none"> – Millora de la gestió organitzativa – Fomentar les escoles verdes – Fer voluntariat dins del centre

3. Valoració d'aprenentatges

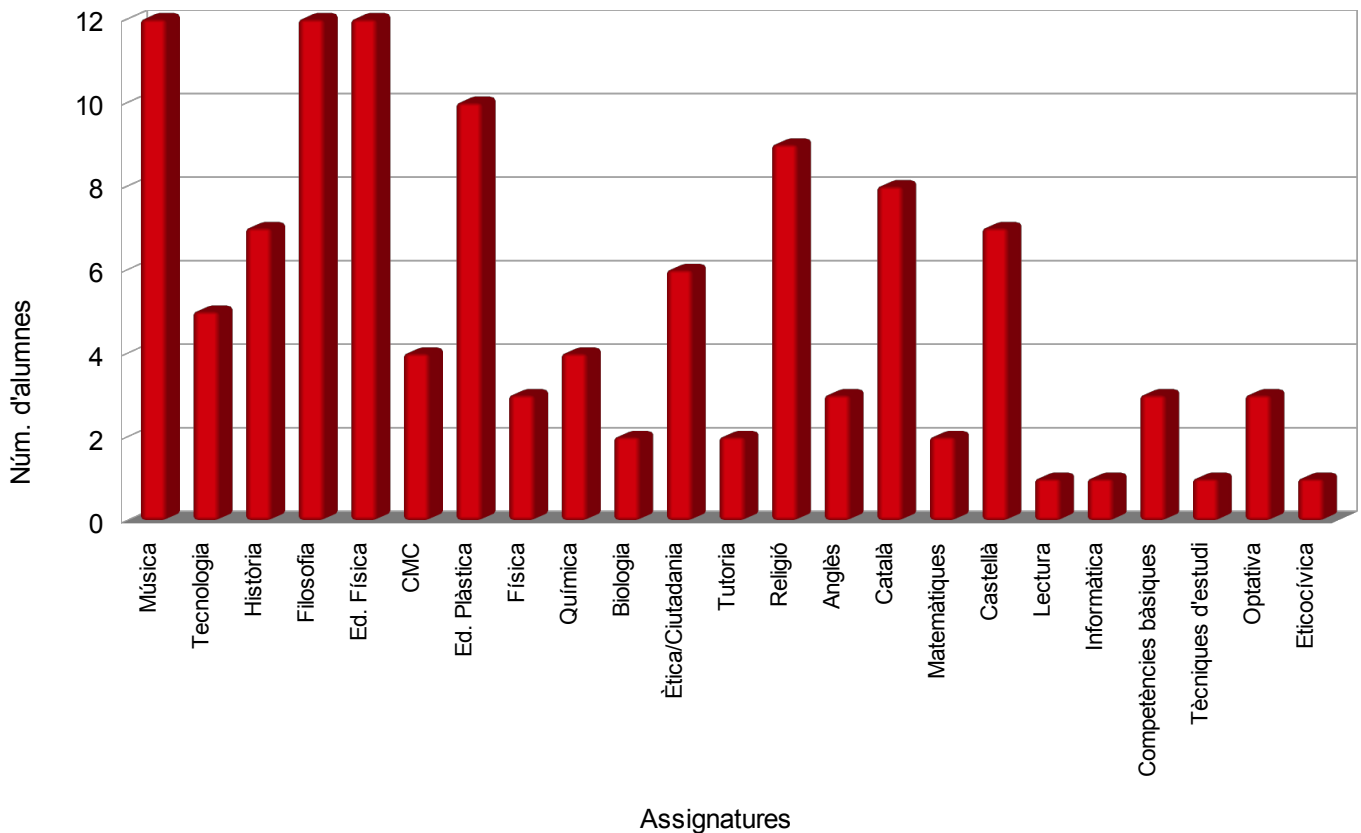
- **Assignatures més valuoses:**

Perquè significatius:

- Perquè serveixen de base per estructurar la resta de sabers i coneixements.
- Perquè tinc bons professors en aquestes assignatures.
- Perquè són bàsiques per anar per la vida i/o per tenir cultura general.
- En el cas de l'anglès, perquè és important tenir una tercera llengua per anar pel món.
- Perquè gaudeixo molt amb aquesta assignatura.
- Perquè em faran molt servei en aquesta societat que tenim.
- Perquè tenen una relació amb els estudis que vull estudiar posteriorment.

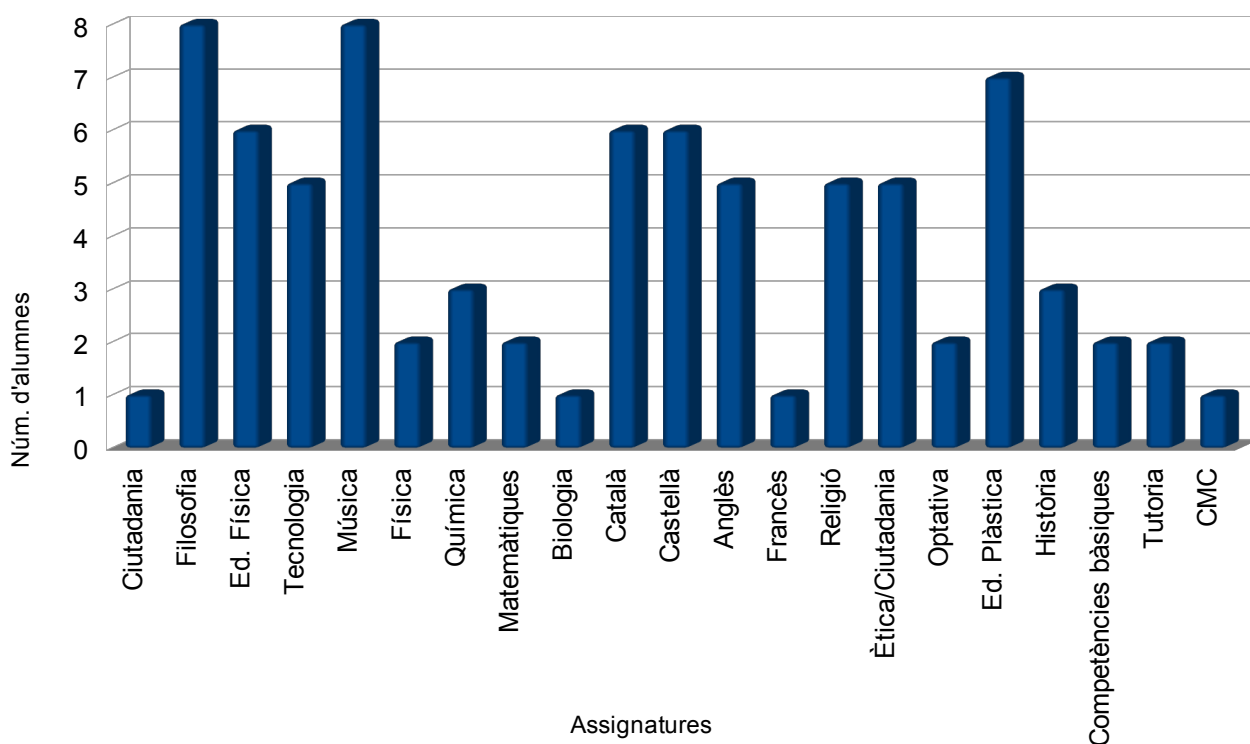
- **Assignatures menys valuoses:**

Perquè significatius:

- Perquè estan mal enfocades i/o s'utilitza una metodologia inadequada.
- Perquè no serveixen a tothom i/o no tenen gaires aplicacions a la vida real.
- Perquè no m'agraden, em costen o m'hi he d'esforçar molt.
- Perquè no permeten que els alumnes siguin creatius i/o els frustren.
- Perquè aquestes assignatures van molt més enllà del que se'ns ensenya a l'institut.
- Perquè no fem el temari i només passem l'estona o perdem el temps.
- Perquè he après poc o no m'han aportat res essencial, val més estudiar-les en un centre especialitzat.
- Perquè no tenen en compte perspectives diferents a la imposada.

- **Assignatures que són poc valuoses perquè estan mal enfocades:**

“Els sobra” significatius:

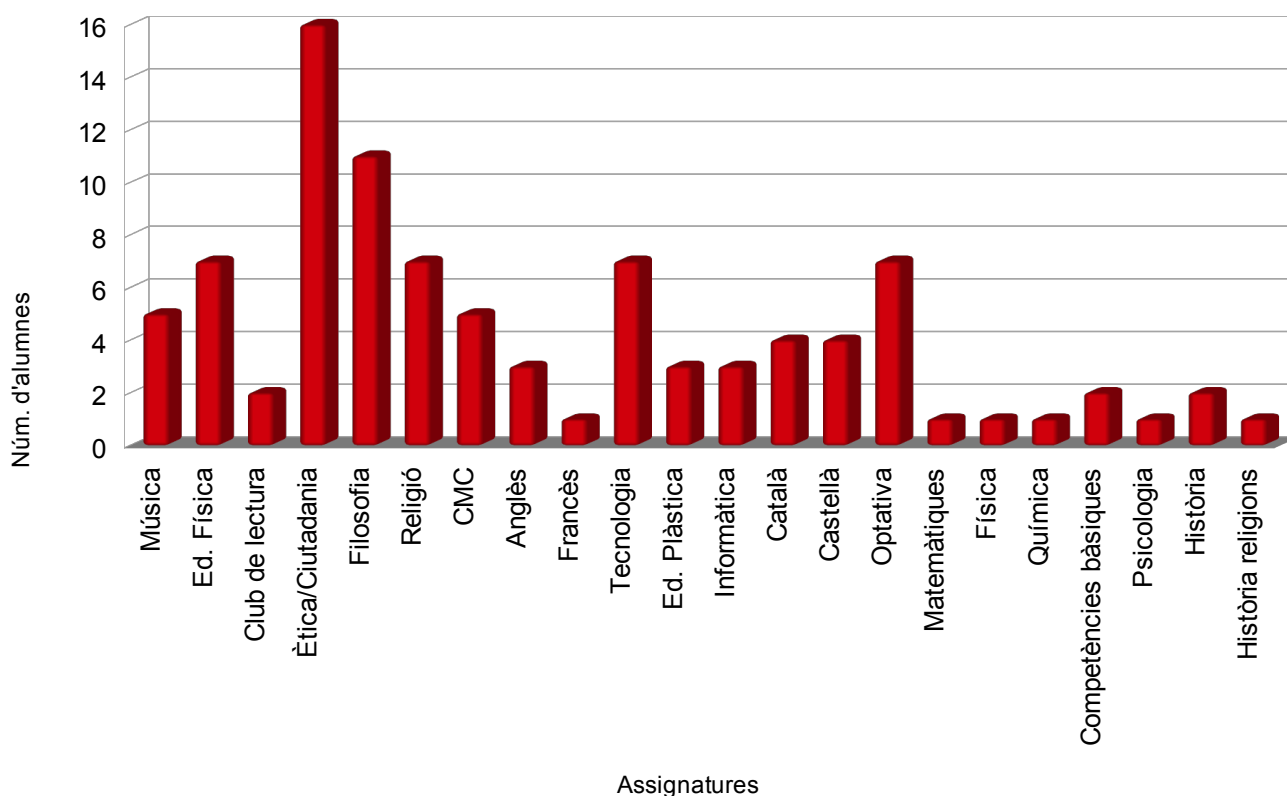
- Tanta teoria, classes feixugues i/o avorrides (manca de pràctica en alguns casos).
- Repetir els mateixos conceptes any rere any.
- Inculcar una única visió vàlida, sense permetre punts de vista diferents.
- En el cas d'Educació Plàstica, els mètodes de tècniques artístiques que dificulten la creativitat dels alumnes.

“Els falta” significatius:

- Més especificitat, més profunditat, i més aplicacions a la vida real o a altres branques del coneixement.
- Punts d'enfocament més interessants i/o actius.
- Docents capacitats per transmetre la veritable essència d'aquestes assignatures.

– Deixar més llibertat als alumnes perquè puguin aportar coses a l'assignatura i expressar la seva creativitat.

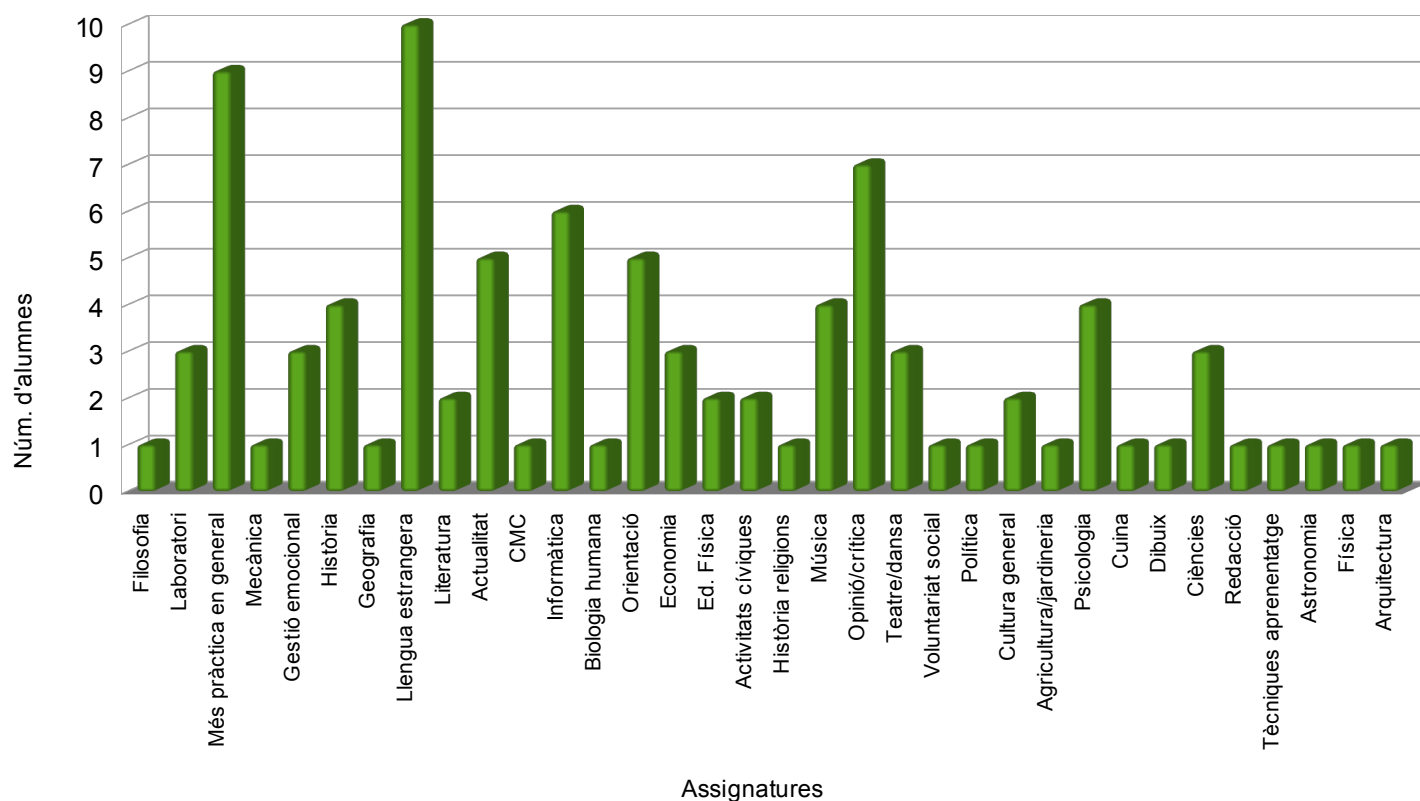
- **Assignatures de les quals diuen que es podria prescindir:**

Perquè significatius:

- En el cas de l'Ètica, perquè l'han d'ensenyar els pares i/o bona part del que s'ensenyava ja se sap.
- Perquè són massa específiques, a molts alumnes no els agraden i/o no els aporten res.
- Perquè en el món laboral no tenen cap valor (en alguns casos consideren que perden el temps).
- Perquè hi ha acadèmies on s'ensenyava molt millor i n'aprèn qui vol, de manera voluntària.

- **Assignatures i/o canvis que incorporarien al sistema educatiu:**

Perquè significatius:

- En el cas d'afegir llengües estrangeres, perquè són molt útils en aquest món globalitzat en què vivim.
- En el cas d'afegir pràctica, perquè la majoria de les assignatures n'estan bastant mancades.
- En el cas de fomentar l'opinió i la crítica, perquè estem formant persones sense criteri propi i/o poc humanes.
- Perquè aquestes assignatures i/o canvis m'ajudarien a créixer com a persona i a ser més feliç.

- **“M'ha sobrat més” significatiu:**
  - El comportament d'alguns mestres davant dels alumnes.
  - Memorització i repetició de molts conceptes teòrics any rere any (i fer-ne tants exàmens).
  - Professors ineptes, treballs mancats de sentit o temaris sense utilitat.
  - Imposició, conscientment o no, d'ideologies i/o opinions per part d'alguns professors.
  - Feina, deures i treballs fora d'hores lectives en una mesura excessiva.
  - Tenir molts deures si estem fent treballs importants i/o durant l'època d'exàmens.

- **“M'ha molestat més” significatiu:**
  - Baixar el nivell de la classe perquè hi ha una minoria que no el pot seguir.
  - La incomprensió i/o control excessiu per part d'alguns professors.
  - Aules massificades, on hi ha companys que no els agrada estudiar i es dediquen a molestar a la resta.
  - Alguns professors prepotents, que desmotiven i menyspreen els alumnes o que no expliquen bé.
  - Els coneixements que no van més enllà de l'ús a les aules, i sentir que no aprenc res útil.
  - Professors que, pel fet de tenir bones notes, em posessin feina extra o em fessin ajudar companys.
  - L'estrès que hem de patir durant el Batxillerat.
  - Professors que, per treure bones notes, em diguessin que hauria d'estudiar ciències en lloc de lletres.
  - Falta de reconeixement de l'esforç i del treball realitzat.
  - L'exigència de seriositat i silenci dins de les aules (poques oportunitats per expressar-se).

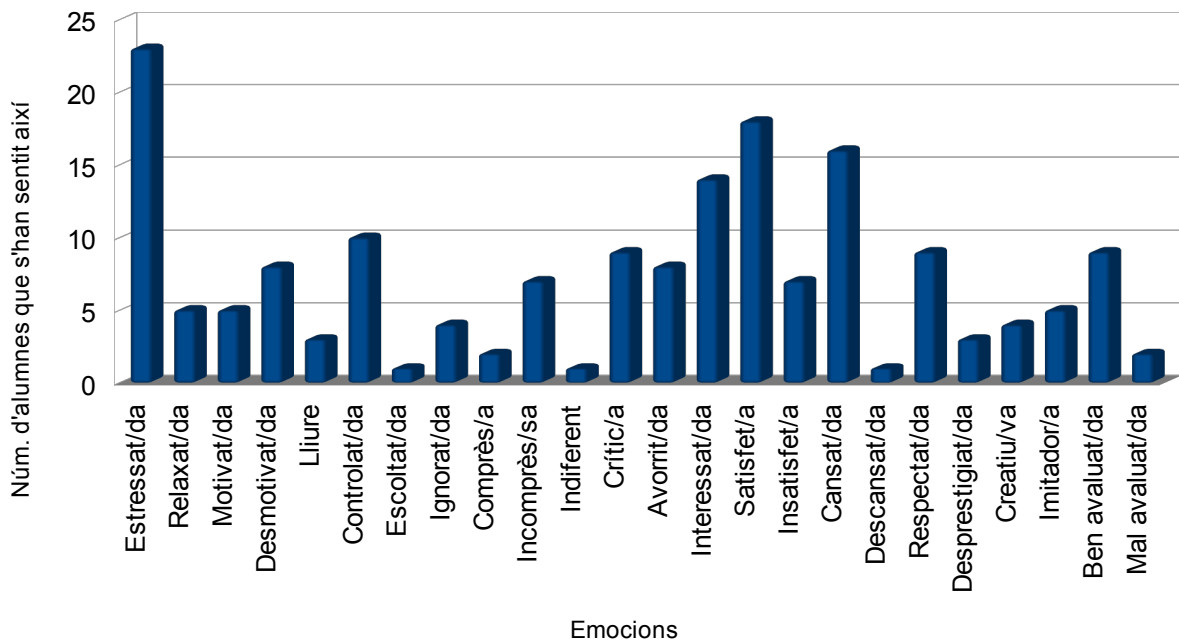
- **“M'ha faltat més” significatius:**

- Recursos per aquells qui segueixen bé el ritme de treball i/o atenció individual.
- Motivació, suport i recolzament emocional per part del professorat.
- Temps per a mi, per fer activitats o per dedicar-lo a la família.
- Comunicació entre els professors/tutors i els alumnes.
- Exigència per part del professorat.
- Més pràctica al llarg dels meus estudis i/o més autoaprenentatge.

- **“M'ha agradat més” significatius:**

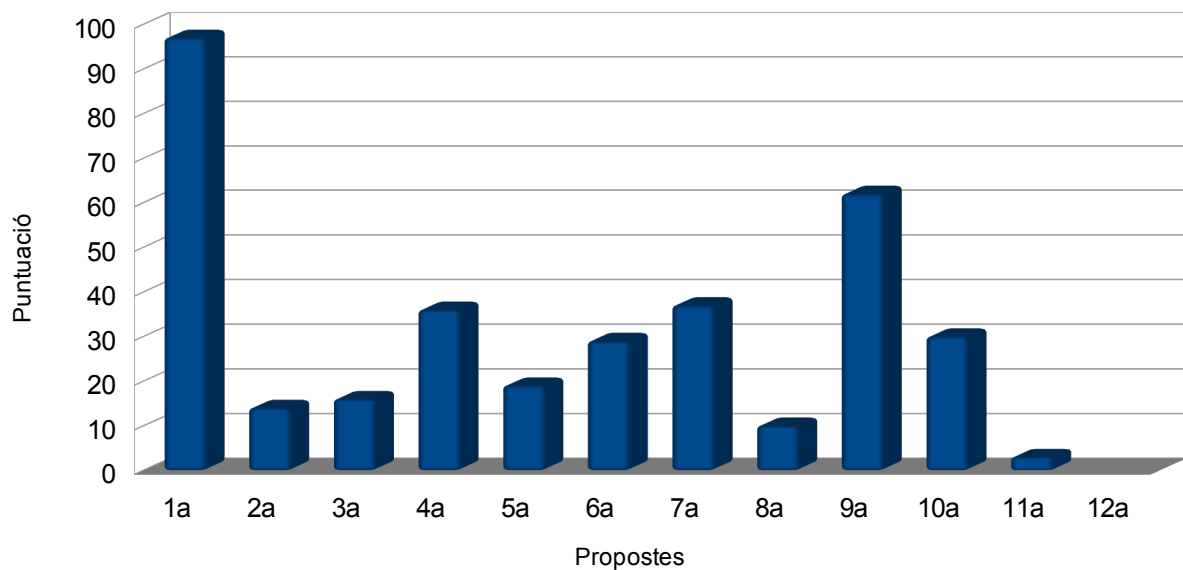
- L'ajuda, suport, motivació, passió i dedicació d'alguns professors.
- Les bones persones que he conegut al meu centre, i la meva evolució com a persona.
- El fet d'organitzar els grups per nivells per tal de fer les classes més àgils o més adaptades.
- La part pràctica d'algunes matèries.
- Tenir accés a beques i ajuts.
- L'horari intensiu, per tenir més temps i disminuir l'estrès

- Emocions dels alumnes durant el seu recorregut pel sistema educatiu:**

4. Propostes de millora

Observació: l'ordre de les propostes es correspon amb l'ordre d'aparició a l'enquesta. Les que apareixen a la desena, onzena i dotzena posició es corresponen a les noves propostes aportades per l'alumnat enquestat:

Propostes

1a- Que hi hagi més comunicació entre les diferents assignatures perquè el volum de feina total no sigui asfixiant per als alumnes.

2a- Que es busquin sistemes perquè els/les alumnes puguin participar més a les avaluacions de les assignatures.

3a- Que es modifiqui la llei per fer el Batxillerat en tres anys, amb la condició que el volum actual de feina en dos anys es repartís justament en tres.

4a- Que es preguntí sempre als alumnes per les seves opinions i les seves emocions a l'hora de prendre decisions mínimament importants.

5a- Que s'implanti una assignatura relacionada amb el benestar psíquic de la persona a tots els nivells educatius.

6a- Que es busquin estratègies perquè en els centres es combatin més els lideratges negatius i es facin més visibles els positius.

7a- Que s'implanti una assignatura d'orientació professional a 4t d'ESO.

8a- Que ens ensenyessin a gestionar les emocions, a estimar els altres i a buscar la felicitat.

9a- Que es deixin definitivament enrere els aprenentatges que no ajuden a construir el pensament o a adquirir un bagatge de coneixements i són simplement inútils i/o obsolets.

Propostes més significatives d'entre les aportades pels alumnes d'excel·lència (columnes 10, 11 i 12):

– Que s'augmenti el control sobre el treball dels professors.

– Que es millori el funcionament del consell escolar i que les propostes dels alumnes siguin més escoltades.

– Que es fomenti el gust pel saber, és a dir, abandonar l'hàbit d'estudiar amb l'únic objectiu de treure bona nota.

– Que s'ensenyi més a pensar i a ser crític, i que s'estudiï la realitat actual.

- Que s'augmenti la quantitat de pràctica per dinamitzar les classes.
- Que es fomenti més la igualtat i l'esforç, de manera que tothom rendeixi al màxim de les seves possibilitats.
- Que es fomenti més l'ampliació per als alumnes que poden assolir un nivell més alt que el de la mitjana.
- Que s'orienti més els alumnes, i com més aviat millor.
- Que els centres educatius esdevinguin llocs complets on realitzar més activitats, a part de les hores lectives.

Justificacions o explicacions específiques més significatives:

En aquest apartat, si l'han respost, la majoria dels alumnes han comentat amb més profunditat alguna de les propostes o altres parts de l'enquesta. Alguns han exposat per què els havia agradat una proposta o han ampliat la seva, d'altres hi han afegit la seva opinió, han fet crítiques de parts concretes del sistema educatiu, han parlat de la necessitat d'una societat més crítica i pensant, de la importància de la docència, de la poca valoració que reben alguns alumnes per part del seu professorat, de la necessitat d'abandonar la memorització i de fomentar el gust per aprendre, de la importància de ser optimista, del fet que un volum de feina excessiu pot ser contraproductiu, etc. També m'han donat suport, fins i tot una alumna m'ha escrit una carta⁶. En qualsevol cas, era un apartat d'ampliació, i en la majoria de casos no s'hi ha escrit ni s'hi ha aportat gaire res de nou. Tots els comentaris dels alumnes es poden consultar a les enquestes, a l'annex.

6- La carta d'aquesta noia, anomenada Belén, es troba a continuació de la seva enquesta (a l'annex, pàgina 253).

4.4. Interpretació de les dades

Pel que fa a la primera pregunta de l'enquesta, la majoria d'alumnes enquestats estan d'acord que el professor influeix a l'hora de sentir-se motivat, més que no pas l'assignatura en si; que els ensenyaments estan massa directament enfocats a la superació d'exàmens; que s'abusa de la memorització com a sistema d'aprenentatge; que ràpidament oblidem les coses que “aprenem”; i que a l'escola només es treballa la part racional de les persones: la part emocional és pràcticament inexistent. Una altra quantitat important d'alumnes considera que qualificar els alumnes numèricament influeix en el seu estat d'ànim.

En el cas de l'anàlisi DAFO sobre els centres catalans, hi ha hagut una gran dispersió en les respostes. Les principals debilitats fan referència al control i als mètodes dels professors, a la massificació d'alumnat, a la poca disponibilitat de temps lliure, a l'abús de les TIC i a basar-ho tot en els resultats acadèmics, fomentant la competitivitat. Les principals amenaces són el cansament dels alumnes, els professors poc competents/motivats i el distanciament que tenen amb els alumnes, la no-consideració de les opinions de l'alumnat, la disminució dels recursos econòmics, l'excés de teoria, les lleis externes al govern català i el mal enfocament d'algunes assignatures. Pel que fa a la part positiva, les fortaleces fan referència als bons professors, a la bona integració de l'alumnat, a les bones instal·lacions, a les activitats extraescolars, a la implicació de l'AMPA d'alguns centres i a la diversitat en l'oferta d'estudis. Les principals oportunitats que tenim són la renovació del professorat, incrementar la motivació de l'alumnat, treballar la part emocional, considerar les opinions dels alumnes, donar més temps lliure als alumnes, fer seguiments més individualitzats, fomentar l'ensenyament actiu, millorar la gestió organitzativa i fomentar les escoles verdes.

En tercer lloc, les assignatures que consideren més valuoses són les matemàtiques i l'anglès, seguides de la llengua catalana, la física, la llengua castellana i la història. Les assignatures que consideren menys valuoses són la música, la filosofia, l'educació física i la plàstica; en la majoria dels casos perquè estan mal enfocades o creuen que són massa específiques, és a dir, poc essencials. Així doncs, les que consideren més mal enfocades són aquestes quatre mateixes: creuen que els sobra teoria i la imposició de models únics; mentre que els falta més profunditat, llibertat per expressar-se i ser creatiu i bons docents.

D'altra banda, les assignatures que consideren prescindibles són l'ètica o la ciutadania, la filosofia, la religió, la tecnologia i les optatives. Les primeres perquè pensen que s'han d'ensenyar a casa o perquè no tenen valor al món laboral, les dues últimes perquè són massa específiques. En el cas del que afegirien, hi ha una tendència molt clara a afegir més llengües estrangeres i a voler més pràctica en general. També han proposat bastant fomentar l'opinió i la crítica. Tot i així, hi ha hagut molta dispersió en aquest apartat, i això vol dir que a cada alumne li agradaria tenir unes assignatures molt especialitzades, amb la qual cosa es faria molt difícil aconseguir a tothom... En l'apartat sobre què els havia sobrat, molestat, faltat i agradat més, han carregat bastant contra el professorat desmotivats o incompetents, els companys també desmotivats, la feina i la memorització excessives, els coneixements poc pràctics, l'estrès i la falta de temps, la falta de reconeixement, la manca de recursos per als qui segueixen bé o molt bé, la manca de pràctica altre cop, etc. De la mateixa manera els ha agradat tenir professors motivats i apassionats, haver conegut grans persones, la part pràctica quan n'hi ha hagut, l'horari intensiu i l'accés a beques. Per últim, els alumnes s'han sentit més aviat estressats, cansats i controlats; però també satisfets, interessats, crítics, respectats i ben avaluats.

Finalment, pel que fa a les propostes, gairebé tots els alumnes estan d'acord que és necessari que hi hagi més comunicació entre les diferents assignatures perquè el volum total de feina no sigui asfixiant. També els agradaria que es deixin enrere els aprenentatges que no ajuden a construir el pensament o a adquirir un bagatge de coneixements i que són simplement inútils i/o obsolets, que s'implanti una assignatura d'orientació professional a 4t d'ESO i que es preguntin als alumnes per les seves opinions i emocions a l'hora de prendre decisions importants.

Les dades obtingudes, les quals són significatives i representatives, permeten extreure'n conclusions que demostren la meua hipòtesi inicial. Així doncs, després d'aquesta interpretació, es fa palès que el nostre sistema educatiu té mancances i aspectes en els quals millorar, o almenys que els alumnes d'excel·lència ho creuen.

5. Entrevista: la veu de Mon Marquès, l'escola del segle passat

Salomó Marquès, nascut el 1942, és un pedagog i docent català. És catedràtic de Pedagogia de la Universitat de Girona, on exercia de professor d'Història de l'Educació. En Mon va ser ordenat sacerdot al 1966. Al 1975 va ser nomenat secretari diocesà de Justícia i Pau i, més tard,

president. Va estudiar pedagogia a la UAB i a la UdG. Entre altres coses, ha fet recerca sobre els mestres i l'escola de la Segona República Espanyola i el Franquisme. Al 2006 li van concedir el premi Mestres 68. Ell creu en la docència com a eina per transformar la societat i és conscient de la responsabilitat que tenen els mestres envers els seus alumnes. Li encanta aquesta feina, transmetre coneixements i valors: formar persones. Conversant amb ell, un pren consciència de la seva gran saviesa: no només en l'àmbit educatiu, sinó en tot l'àmbit humà. Després de les salutacions i de fer-li una sinopsi bastant detallada sobre la meua recerca, vaig començar amb l'entrevista, de la qual he transcrit les parts més significatives:

Partint de la base que el nostre sistema educatiu pateix una crisi molt aguda i busca nous camins i horitzons; que tothom busca solucions en la tècnica i el present, noves teories...; que estem saturats d'idees, noves teories i projectes (moltes d'elles repetides mil i una vegades); i donada la vostra condició d'expert en història de l'educació... Quins models d'escola i idees pedagògiques del passat no hem acabat d'explotar prou, ens hem deixat pel camí, i encara serien prou vàlides per ajudar-nos a sortir d'aquesta crisi?

[...] Una de les primeres condicions que destacaria és que als mestres els ha d'agradar la feina (que no a tots els agrada, n'hi ha que només s'hi guanyen la vida). Si la primera condició és que t'agradi la feina, la segona és que t'agradin els alumnes: perquè és clar, no és el mateix, llavors no ets capaç de relacionar-te amb els alumnes, seria una barrera. Jo penso que aquestes són condicions fonamentals. Per tant, quan jo veig el tipus d'oposicions que es fan i coses d'aquestes, sempre hi poso un interrogant. Perquè una cosa és que t'ho sàpigues i l'altre és que ho sàpigues explicar i que sàpigues engrescar, que aquestes són les coses importants. Jo prefereixo una persona que no té deus i que té

vuits (per dir-ho d'alguna manera), o que té un coneixement que el sap vendre, que sap engrescar els alumnes, que no pas un que és tan i tan savi que queda darrera una taula i no hi ha maneres de comunicar-se amb ell. I això es dóna, o sigui, tant l'exemple dels mestres que estimen com els que no són res més que funcionaris: a les nou hi és, a les cinc surt... Són dos models.

Això va lligat a una cosa que comentaven alguns dels teus companys: s'hauria de canviar la formació dels mestres, només faltaria. Jo crec que el pla d'estudis no hauria de ser tan tècnic i molt més humà, per dir-ho d'alguna manera. Per mi, un mestre s'ha de preguntar quin país vol fer i, per tant, què ha d'ensenyar als nens. No n'hi ha prou amb ensenyar-los física o matemàtiques, els ha d'ensenyar a ser crítics. Això és fonamental. I es pot ensenyar a ser crític ensenyant matemàtiques. Tinc un company que m'explicava que cada any fa un exercici amb els seus alumnes: analitzar els pressupostos de l'Estat; els fa veure els diners que van a defensa, els que van a cultura... Per tant, amb un exercici de percentatges, el que vol és carregar-se els diners que van a defensa, a l'exèrcit... Que per mi són inútils, i en canvi, no s'inverteix prou en cultura, en escola... Crec que abans, els mestres de la República, estaven convençuts que podien canviar el país, fer-lo millor, més democràtic, més just, més solidari... invertint en escola. Una persona culta és una persona lliure. Una persona que té la capacitat de pensar és més lliure, i aquí hi ha un percentatge bastant alt de docents que no tenen aquesta visió, que ensenyen perquè han de fer el programa, s'han d'afanyar perquè ara ve la selectivitat... I en canvi, deixen tot aquest altre aspecte que és el creixement humà de les persones. És clar, també hi ha la rigidesa del pla d'estudis, però és que a l'aula el mestre és l'amo: ho pot fer d'una manera o d'una altra [...].

I quines coses positives tenim ara que no tinguéssim abans?

Home, totes les noves tecnologies, la capacitat d'arribar al coneixement... Això és fonamental. El que passa és que, al costat d'això, la gent també hauria de trobar el gust per la lectura. Jo sóc d'una cultura que no és pas la teva, jo sóc de cultura de llibre; en canvi, vosaltres aneu a la pantalla, feu salts allà on sigui i teniu accés a coses que abans costaven déu i ajuda, i en canvi, ara en cinc minuts les tens. Jo crec que això és un fet positiu, el que passa és que s'ha de veure també el perill que a vegades té, perquè l'accés a tota la informació és bo si la saps triar. Quan veig pel carrer la gent enganxada al mòbil... I la conversa? Hi ha restaurants que ja diuen que el mòbil el deixin a fora. Hem de

fer un món de gent més sensata, que sàpiguen fer servir tot això però també que sàpiguen conversar, relacionar-se... Jo crec que el contacte humà és fonamental i que l'escola l'hauria de fomentar; com també ha de fomentar el tenir accés a la cultura i saber buscar informació, però no per a copiar-la (per fer un treball, per exemple), sinó per rumiar-hi i canviar-ho.

Quan jo feia classe, veia que els alumnes copiaven els treballs perquè les expressions que feien servir no eren les seves. Abans, quan feia l'avaluació de la meva assignatura (suposo que encara es deu fer), hi havia una enquesta oficial que posava si el professor arriba tard, si ha ensenyat bé el programa, si s'explica, etc. Jo al costat d'aquesta, en feia una altra, d'avaluació, que era la que a mi m'interessava. Jo el primer dia de curs els explicava allò que faríem i, quan s'acabava, els preguntava si allò que vam dir es va complir o no... Es discutia per grups i després en parlàvem, i cada any canviava alguna cosa en funció del que els alumnes deien. Recordo una alumna que venia de magisteri (per tant, ja tenia una carrera i estava acabant pedagogia) que em va dir que recordava que el primer dia de classe jo li havia preguntat què en pensava d'un tema. Ella em va respondre que mai ningú li havia preguntat una cosa així. I això no pot ser, quan en una universitat estàs acabant una segona carrera i reconeixes que mai ningú abans t'ha preguntat què en penses d'això, vol dir que estàs fallant alguna cosa... O estàs fent un ensenyament memorístic, o una cosa d'*empollar* molt... No ho sé, a mi la sensació que em dóna és que a la universitat encara li queda una actitud escolar en el mal sentit de la paraula, és a dir, una actitud negativa, en el sentit de dir: "És que hem d'anar a classe, hem d'anar a classe..." "És que passa llista..." Doncs si passa llista que el bombin, home...! Nosaltres a vegades ens quedàvem jugant a classe quan era hora d'anar a classe i, per tant, ja fèiem avaluació del professor. Si fan una conferència que és millor que el teu professor, vés a la conferència i enriqueix-te, creix i discuteix amb els altres. Ho dic per l'esperit que hi ha d'haver.

A mi em sembla que la funció d'un mestre és ensenyar continguts, evidentment, però fer persones felices i crítiques, això és fonamental. Però és clar, per fer això t'ho has de creure. Aleshores hi ha gent que té la sort de tenir pares que són mestres, o que no en són, però que s'ho creuen... O que vénen de l'escoltisme, o d'ambients renovadors... I altra gent que no. Fa molts anys, el senyor Costal, que era el director de la Normal, deia: "A darrera de cada taula hi ha un dictador". Ell ho deia en el sentit que el professor no ha

d'estar darrera la taula, sinó al costat dels alumnes i recolzar-los. I un altre deia: "S'ha de treure la tarima per antipedagògica". Perquè si estàs a la tarima, estàs a dalt: ets una autoritat. Jo un any que hi va haver canvi de pla d'estudis, només en vaig tenir 10... I és clar, vam estar tot l'any al voltant d'una taula, tipus seminari. I quan s'acaba el curs, els dic: "Poseu-vos la nota". I no hi va haver manera..., els mestres continuem essent autoritats encara que no vulguem, això costa de trencar.

Precisament jo penso que el factor humà és fonamental, és a dir, no tothom pot ser mestre. Tothom té dret a treballar, jo vull un país on tothom tingui dret a treballar, ara més que mai, però no tothom pot ser mestre, sinó espatllem la gent. Mira, et posaré un exemple d'aquí. Deu fer uns sis o set anys, estava en una comissió d'avaluació del treball de final de carrera, jo era el president i avaluava una alumna que era la directora d'una escola, que em va confessar que ella s'havia fet directora perquè no li agradava fer classe. Doncs l'any següent aquesta persona va venir a la nostra facultat a substituir un professor durant un any. Què podia ensenyar? Aleshores la culpa és nostra, d'aquell professor que la va anar a buscar per fer la substitució, si tu saps que a aquesta persona no li agrada ensenyar, no la facis venir aquí! A vegades la culpa és nostra, de com seleccionem la gent.

Per tant, hi ha d'haver un canvi de pla d'estudis, però també un canvi de la manera de seleccionar la gent. S'haurien de tenir en compte algunes qualitats humanes de les persones que es dedicaran a l'ensenyament. Una persona neurastènica, o una persona que pateixi, o que sigui molt tímida, no ho tindrà tan bé com una persona que sigui optimista, engrescadora... Són actituds. Ho deus haver vist, gaudit i patit, tu, com tothom que estigui en una escola. Segur que la llista de bons mestres la tens feta, i la de mals mestres també.

Oi tant que la tinc feta, i és molt més llarga la de mals mestres que la de bons!

Segur! (*Riu*). Això és el que a mi em sap greu...

Bé doncs, d'aquests aspectes extrets de les enquestes als alumnes d'excel·lència, quins considera més urgents o valuosos? I els que menys? N'hi afegiria algun altre, encara de més urgent?

Aspectes: superar els models basats en la memorització, introduir la part emocional, fer canvis en el currículum: posar nous coneixements i treure els

obsolets, canviar el sistema de deures per reduir l'estrès, millorar la formació i preparació del professorat, superar el sistema d'avaluació per exàmens.

No sé si es pot fer una prioritat: n'hi ha alguns que haurien d'anar lligats. Fer servir la memòria pot ser molt útil. És el fet d'aprendre de memòria, el que s'hauria d'abandonar. L'ensenyament per a mi ha de ser actiu, ha de ser a partir de l'interès: el mestre ha de saber desvetllar aquest interès. El Pla d'Estudis de la República tenia 3 blocs. Un bloc eren les assignatures que ajudaven a pensar (pedagogia, filosofia, història de l'educació, psicologia). Després hi havia un segon bloc, que eren les assignatures que s'havien d'estudiar (història, geografia, ciències naturals, llenguatge, matemàtiques). El tercer bloc eren les didàctiques, instruments per saber engrescar als nens a aprendre. I els mestres novells passaven un any en una escola al costat d'un mestre i cobrant. Això és una opció política.

Actualment tot això també hi és, les pràctiques han augmentat últimament. En canvi, es dedica molt de temps a les TIC, i el bloc dedicat a pensar està desapareixent, no hi ha Història de l'Educació. Les TIC hi han de ser, però se'ls està donant massa importància, igual que a l'anglès. L'anglès no hi ha de ser a la Universitat, la gent l'ha de portar de fora. Tot el temps que dediquem a fer anglès, el traiem de les assignatures que ens fan pensar, ser crítics amb la societat, saber sociologia... Quan els nens d'ara arribin a la Universitat, de TIC en sabran més que els professors. Ens costa tenir la fredor de cap per pensar què convé al nostre alumnat. En canvi, es fan lluites de poder perquè cada departament o seminari vol que les seves assignatures es facin més. Però, és clar, als mestres primer els has d'ensenyar a saber fer això, a compartir, fer treball de grup, a discutir, a pensar en els altres... En canvi, el model de societat que tenim és com més tingui jo, millor i endavant.

Els vells de l'època de la República m'han dit que quan s'acabava l'escola, ells continuaven discutint sobre allò que havien fet a classe... En pobles, sobretot. Però és clar, tenien un banc de fuster, una peixera, un hort... A Darnius, per posar un exemple proper. La llei d'educació del 1970, que era relativament bona (tenint en compte d'on veníem) era més oberta, es començava a permetre el català, parlava d'ensenyament personalitzat i també deia una cosa: que potser no calia que hi haguessin llibres, que cada mestre es podia fer el seu llibre. Això se'n va anar a l'aigua en dos dies: primer per la pressió de les editorials, i segon perquè al mestre li és més fàcil tenir un llibre que fer-lo. També passa amb l'horari intensiu, es fa pensant en els alumnes o bé per comoditat dels

mestres? Potser és que als mestres els va millor tenir la tarda lliure... Si tu comences a fer classe a les vuit, la classe de les dues no serveix per res. Almenys en aquest país... Jo hi poso un interrogant, si ho han decidit els alumnes està bé, però si ho ha decidit el claustre... M'agradaria saber si, pedagògicament, als centres aquest horari els va bé o no, perquè a partir de la una tens gana i penses més en això que en el que t'explica el mestre, o t'adorms de cansament...

I n'hi afegiria algun altre, d'aspecte?

Sí, jo hi afegiria actualitzar la formació. Una cosa és el que t'ensenyen quan tu fas la carrera i una altra és que, és clar, la ciència avança... Per tant, cal buscar aquells mecanismes perquè de manera periòdica et vagis posant al dia. I jo diria, a més, sense donar punts ni crèdits, que hauria de ser voluntari, optatiu, que fos més lliure... Seria molt millor que fer-ho obligat. Actualment els professionals fan cursos per necessitat, perquè ho diu la llei, per poder promocionar, per poder tenir més punts... I no pas per interès. A finals del franquisme, aquí a Girona, hi havia l'"Escola d'Estiu", que eren trobades de mestres de la pública i de la privada. Primer es feien a Barcelona i de mica a mica se'n van anar fent a totes les comarques. Digueu-li el nom que vulguis, però era una trobada de mestres que hi anaven els que volien. Si hi vas perquè vols, hi vas molt més engrescat, si t'hi obliguen és una altra cosa. I com que a vegades s'hi passaven dies, hi havia institucions públiques que donaven diners per ajudar a pagar les despeses de desplaçament i/o allotjament. Per tant, s'afavoria que qui volgués pogués anar-hi sense posar-hi gaire de la butxaca.

Això es va anar fent, els cursos d'estiu duraven unes dues setmanes (vint hores de formació), però va arribar un moment que la Generalitat va fer un decret que deia que tots els cursos havien de ser de trenta. Per tant, si tu fas un curs de trenta hores, te l'apuntes al currículum, i quan vulguis fer oposicions (ascendir d'alguna manera), allò et valdrà: serà un mèrit que tindràs. Jo en aquell moment era el director de l'ICE, per tant, era el responsable d'organitzar cursos de formació. Els mestres que coneixia em trucaven i em deien: "Què teniu de trenta hores?", i jo contestava: "Què t'interessa a tu?". No es tracta de tenir cursos com si fossin una col·lecció d'estampilles, sinó de buscar l'interès. Ara, la formació permanent, la fa la Generalitat, que ja em sembla bé, però és qüestió de buscar mecanismes perquè els mestres no hi vagin obligats. Ja hi ha gent que ha decidit fer el que li interessa i gaudir i compartir amb altra gent. S'ha de partir de l'interès, l'experimentació...

L'escola del meu temps era molt autoritària i memorística. S'arribava a l'extrem d'haver de copiar 100 vegades “*No perderé el tiempo*”, tenia moltes contradiccions. Jo el que sé d'educació ho vaig aprendre a l'escoltisme, no pas a l'escola. Sóc un afortunat, vaig ser escolta i em van ensenyar coses que m'han agradat sempre més. A l'escola, d'Història de Catalunya, res de res. En canvi, amb els escoltes anàvem a Vallter i el cap que tenia em deia: “Fins aquí és Espanya i allà darrera hi ha França”, parlant de la frontera. I jo m'ho mirava entusiasmat. Després el cap es fotia a riure i deia: “No, no... Això és Catalunya i allò d'allà al fons també”. I et quedaves així, parat: com pot ser això? És clar, si mai t'havien explicat res...

I del sistema d'avaluació per exàmens, què en pensa?

Jo penso que s'haurien de buscar altres mecanismes, és possible. Crec que s'ha d'avaluar: si un mestre està tot un any amb uns alumnes, ha de poder veure si han après o no, què han après i, si cal, canviar els mecanismes, els continguts... No sé com, perquè no en sóc expert, però el que a mi em sembla que no s'ha de fer, és preparar exàmens com si t'anessis a examinar de trànsit. Crec que haurien de ser del tipus “Què en penses d'això i justifica-ho”, o “Per què això”, o per exemple “Digues les diferències que hi ha entre l'educació de l'època republicana i l'època franquista”, o bé “Digues 3 aspectes positius de l'educació a l'època franquista i justifica'ls”. Sobretot els perquè, i mirar si els alumnes tenen capacitat de síntesi (limitar a una pàgina la resposta, perquè hi ha gent que *empolla* i després t'ho vol “vomitar” tot).

A mesura que les persones van creixent, s'han de buscar uns mecanismes que no són gaire fàcils d'avaluar, perquè és clar, fer un text és més difícil que fer una fitxa preparada amb resposta tancada. Depèn de l'assignatura, també, però s'ha d'avaluar per poder modificar la manera d'ensenyar o el que ensenyem. A mi, quan els de la politècnica em diuen que a 1r de carrera n'han suspès un 90%, jo dic: “Doncs malament, això no és prestigi ni res”. Un professor universitari, el que ha de fer és ensenyar, i que la gent aprengui i avanci. Si de cas, que després diguin: “Nois, no hi ha feina per a tots”. Però jo no puc *xulejar* que tinc una universitat que només passen el 10%, no fotem! La meva funció és ajudar els nois que aprenguin i avancin, que sàpiguen coses i que vagin pensant pel seu compte. Jo havia sigut capellà, vaig estudiar teologia aquí, i recordo com si fos ara (tenia vint-i-dos anys, me'n faltaven dos per ser capellà) que un dia ve el professor i ens diu: “L'examen d'ahir només l'han passat cinc persones”. De vint-i-vuit que érem! Diu: “Em

dec haver explicat malament”, i va tornar a fer el tema. Sí senyor! Això és un bon professor. Un altre pot dir: “Només han passat cinc persones, sou una colla de burros”. I mira que era pesat, pobre home, era com un motor d'aquests de barca, era molt poc engrescat, però em va donar una lliçó que encara recordo.

Com valora el fet que molts dels continguts de certes matèries s'oblidin ràpidament? Hem de considerar, doncs, que això no serveix per res...?

Home, hi ha coses que són bàsiques per aprendre'n d'altres i arriba un moment que les oblides perquè ja saps les altres. Això també depèn molt d'algunes matèries, jo no puc mantenir tot el que em van posar a la memòria. Més que posar moltes coses a la memòria, jo crec que hi ha d'haver *pistes* perquè després tu puguis buscar el que t'interessa i en el lloc que t'interessa. A mi em preocupa l'actitud d'alguns pares, que treballen molt, però que pensen que com que ells no van poder fer música, doncs el nen farà música. Per tant, quan el nen surt de l'escola, farà música, i després si pot Taekwondo, i després jo què sé... I és clar, arriba un moment que el nen explota. Deixa'l respirar! Això per una banda, i per altra part no té sentit aprendre moltes coses sense saber per què. Desvetllar l'interès perquè ens interessa anar cap aquí o cap allà. Potser s'ha de fer el revés. En lloc de: “el programa diu això” (el programa que digui el que vulgui), si saps que hi ha l'Onyar i el Ter, arribarà un moment que m'interessarà saber del Danubi, no al revés. Això és l'ensenyament actiu, s'ha de fer a partir de la realitat que t'envolta i a partir d'aquí vas creixent i ampliant [...].

Fa uns anys vaig anar a Tossa, a veure un mestre que havia estat exiliat a Rússia perquè havia estat regidor durant la República. Després va tornar i es va jubilar a Tossa. Estava jubilat i a les tardes anava a la biblioteca de l'escola per si algun nen volia que l'ajudessin a fer algun treball. Quan el vaig anar a veure em va dir: “Ja sé qui ets tu!” (Jo no el coneixia). Ja s'havia espavilat per saber qui era en Salomó Marquès. Li vaig preguntar com veia l'educació i em va contestar que la veia malament. “Per què?” “Mira, fa 4 dies va sortir a la televisió que a la platja de Tossa hi havia arribat un dofí mort. A la sortida de l'escola, tots els nens van anar a veure el dofí. L'endemà, les classes a l'escola van començar com si no hagués passat res. Això no es fa”, deia ell. Si l'interès del nen era el dofí, un bon mestre havia de parlar del dofí i tenir prou manetes per anar després a on li interessés. Em deia aquest mestre: “És que a mi em va passar això...”. Em va preguntar: “Saps on és Musa?” Jo vaig tenir la *xamba* que feia un mes que hi havia estat, i li vaig dir:

“Sí al costat d'Arànsér, a sobre Martinet que hi ha pistes d'esquí de fons”. Doncs a aquest mestre, el primer poble a què el van destinar va ser a Musa, i un dia a la primavera va fer un temporal de llamps, trons i pedra, ell estava explicant i tots els nens estaven mirant per la finestra el temporal. Deia: “Vaig tancar el llibre, vàrem veure el temporal i, a partir d'aquest, després vaig explicar ciències: com es fa la pedra, els núvols, etc”. I ara a molts llocs es fa un ensenyament fred, molts programes... [...]

I quines característiques ha de tenir un bon mestre o professor?

Ha d'estimar els *nanos*, ha de ser optimista, ha de tenir el convenciment que la seva feina és important, que pot ajudar els nens a créixer i que pot ajudar a canviar el país. S'ha d'anar preparant. Ha de tenir empatia, si no t'agraden els nens vés a fer de flequer, baralla't amb les lioneses.

I els mestres actuals compleixen aquestes característiques?

[...] Hi ha alumnes de magisteri i mestres compromesos, però també n'hi ha que no. Per exemple, quan hi ha vaga, [...] no pots parlar de compromís i de fer una societat diferent si tu no ho fas. Precisament, una de les qualitats dels mestres és, no només educar amb la paraula, sinó també amb el testimoni. Si jo dic que hem de compartir, no puc ser un mestre autoritari: haig d'estar pels que ho necessiten més... I això no s'ensenyava, això es viu.

Què en pensa de l'escola del segle passat?

És que el pla d'estudis era diferent. A veure... L'ensenyament obligatori començava a 6 anys i durava fins a 12; però al llarg del franquisme, que hi havia molta misèria, les noies anaven plegant pel camí, es quedaven a casa. I els nois anaven fent, però alguns també anaven plegant. Després hi havia una cosa, per a uns quants, molt pocs, que als 10 anys començaven a fer fins a 14 i a 16, el Batxillerat (de 10 a 14 es deia Batxillerat Elemental, i de 14 a 16 el Batxillerat Superior, on ja podies triar lletres o ciències). Després, als 17 anys, feies un curs preuniversitari que era com el COU (Curs d'Orientació Universitària). Però perquè vegis, a Girona hi havia només un Institut. Ara n'hi ha quatre o cinc. Els que estudiàvem érem uns privilegiats perquè no estudiava ningú, i això era com un embut: a la universitat hi arribava poca gent (tres noies, potser), amb un ensenyament molt dur; en castellà, memorístic. Als anys seixanta o setanta, això ja va anar canviant.

Tothom considerava que si el nen no feia Batxillerat, era burro, la Formació Professional estava desprestigiada. Aleshores no hi havia lampistes, no hi havia fusters... fèiem un país coix. I hi continuava havent la diferència mestre- professor, que ho trobo malament. I això que al final del franquisme es va lluitar per fer un cos únic d'ensenyants que volia que tingués la mateixa importància un catedràtic que una parvulista. I aquesta lluita es va perdre quan va entrar la democràcia, i els catedràtics van dir que de cap manera...! Quan la biologia diu que l'edat important és la petita i que, si poses unes bones bases, tota la resta va sortint. La nostra és una societat esgraonada, de nivells. Jo recordo estar a la sala d'actes de la Normal, discutint en assemblees aquest tema, i els catedràtics van començar a no voler signar els acords... Fem una societat que jo crec que és falsa. Igual que ara en la formació a la universitat, t'estan pressionant d'una manera... que els professors han de fer tantes hores que no els queda temps per a investigar. En canvi, el que puntua és la investigació. Et posaré exemples: al món universitari et diuen que has de fer dues coses, docència i investigació. Però no et diuen que també has de fer gestió: secretari de departament, director de departament, has de dedicar hores a reunions... Tampoc et diuen que has de fer això que estem fent ara, tu i jo: assessoraments, ajudes, intercanvi... I això és molt important, és fonamental: si jo tinc uns coneixements i tu me'ls demanes, jo te'ls haig de facilitar. I això està creixent molt.

El sou de la Universitat és un, però cada 6 anys ens assignen un tram que fa que cobrem més. I jo, com a director de departament, he de dir quins són els professors que ho fan bé (i a aquests els assignaran una mica més de sou). A la institució, la docència no li interessa per res. Això es va acabar perquè hi van haver dos directors de Departament que vam decidir que no signàvem el d'aquest senyor que era sord i que ho feia malament. Si de cas, el que demano és que se l'ajudi... Al cap de sis anys més, hi havia un tram de recerca. Perquè a mi em donessin els cinquanta euros del tram de recerca, jo havia de portar a un tribunal o comissió de nivell estatal 5 publicacions. En el meu cas, com que jo era de pedagogia, la comissió la dirigia una psicòloga. Però és que jo faig Història de l'Educació, jo vull que a mi em jutgi un historiador... Però és igual, a mi em jutja la psicòloga... Aleshores jo li porto les 5 publicacions: un llibre sobre l'exili dels mestres que és únic a tot Espanya, una investigació inèdita, publicada a la Universitat de Girona. Després porto un article de vint pàgines publicat a la Universitat de Veneçuela, perquè també es tracta de demostrar que has corregut... I en fi, 3 llibres més. Al cap de mig any

em contesten dient que no em donen el tram de recerca...

I jo vaig pensar: «Ja us en podeu anar a fer punyetes». Però els meus companys em van dir: “No, no, reclama; perquè, és clar, si no reclames també ens perjudiques a nosaltres, perquè volen saber quants trams de recerca tenim en aquest departament». Aleshores reclamo i els dic: “No heu demanat ni el llibre, us heu cregut el que jo us he dit”. No és un llibre publicat en cap editorial, perquè no hi ha cap editorial que ho vulgui publicar: les editorials volen publicar llibres que es venguin... I això són recerques, per tant, o t'ho publica la pròpia universitat, o un comitè científic, o res... “I m'heu puntuat més les vint pàgines que parlo dels mestres que van anar a Veneçuela, que en certa manera és una traducció d'un capítol del llibre”. Aleshores m'ho van demanar tot i al cap d'un any em van contestar dient que tenia raó. Però si jo no reclamo, res. És perquè vegis com anava. Alguna cosa està fallant en aquesta estructura que hem creat... Als EUA ja hi ha empreses que es dediquen a assessorar perquè et premiïn aquest treball o aquell altre, que saben utilitzar paraules clau perquè algú, que els lloga, faci carrera. Estem fent una societat que és falsa, i això és el que vol aquest en Wert. La universitat no ha de fer aquesta funció, la universitat té una funció social: està a Girona i ha d'ajudar que la societat gironina avanci en el comerç, la indústria, en la solidaritat, en l'ajuda... I que no avanci cap a una societat de cada vegada pocs més rics i molts més pobres.

Si ara hagués d'aplicar mesures d'urgència... què faria?

Una mesura d'urgència seria buscar els mecanismes perquè els professors que poden avançar poguessin rebre ajudes econòmiques per a investigar, sortir a l'estranger, etc. I per altra banda, modificar els mecanismes de selecció del professorat a tots els nivells educatius, hem de buscar la millor gent per ensenyar. Si volem canviar el país, hi ha d'haver inversió en educació: millors escoles, millors materials i millors persones. I ajudar-los, tenint en compte que vivim en una societat plural: si ve un nen xinès se l'ha d'acollir. De diners, n'hi ha pocs, però estan mal repartits [...].

De quin país és el model d'escola que li agrada més i per què?

No ho sé, jo pel que sento dir es veu que a Finlàndia tenen un model que està molt bé, però jo crec que el model hauria de ser el nostre. Els que no m'agraden, són els models com Corea i Japó on l'escola és pura i dura: explotació i esclavatge, per dir-ho d'alguna manera. Jo visc en un país que m'agrada la Tramuntana i em toca el sol... Per tant,

l'escola ha de ser diferent i oberta. Jo no aniria a copiar enlloc, a mi em sembla que amb el que tenim aquí i els que som aquí n'hi ha prou. Es tracta de buscar uns mecanismes diferents per treballar. Potser sí que podem copiar alguna cosa de Finlàndia, però allà hi ha uns hiverns que tenen 3 hores de llum... És clar, que em diguin també els nivells d'alcoholisme i de suïcidi de Finlàndia, o sigui: no mitifiquem. Amb això de l'informe PISA, posem-hi aigua al vi, també, no? Si hem de fer un informe competitiu i prou, estem perduts. Jo crec que s'ha de fer el nostre model, però millorant-lo, invertint més en la formació i selecció de mestres... I amb això ja tenim prou feina. I amb Finlàndia, si ens sembla que alguna cosa pot ser bona per aquí, coneixement i intercanvi, també.

Li agradaria fer alguna altra consideració per acabar?

[...] Jo, com que vaig tenir la sort de conèixer mestres de la República, antics alumnes de la República, a casa meva eren mestres... Veig que aquells mestres es fotien els alumnes a la butxaca i crec que això és fonamental. L'educació es fa amb el testimoni i l'engrescament. Aquí hi ha gent que fa classe i sembla que parli com un suro. S'ha de comunicar i, si una persona no en sap, és millor que busqui una altra feina. L'escola ha d'estimular, estimar, comunicar, engrescar... I el mestre ha de tenir el cap ben posat i ben moblat. Així no hi haurien tantes depressions. I, segons quines coses, llenya als pares, perquè amb l'escola s'hi ha atrevit tothom, i això tampoc és bo. Si el nen no sap menjar a l'escola, la culpa no deu pas ser del mestre: és que a casa seva no n'hi han ensenyat. I si el nen crida a l'escola, potser és perquè a casa seva criden més. Hi ha també molts tertulians que s'haurien de quedar tots muts: parlen molt d'educació i no procedeixen del món educatiu. I és clar, els mestres tenen molta pressió. Ja els planyo. I del nen, si és un mal educat? I dels pares no n'hauríem de parlar? Clar, aquest és tot un altre tema, amb tantes famílies desestructurades... Això tampoc és bo per a l'escola, però és la realitat que hi ha. S'ha d'ajudar els mestres i treure'ls pressió. Ajudem els mestres perquè davant d'aquestes situacions tinguin els mecanismes per poder treballar.

6. Conclusions: una suma de veus

6.1. Respecte a la recerca

La meua hipòtesi inicial era que deu haver-hi maneres d'educar que ofereixen millors resultats que les actuals, sobretot en relació amb l'educació integral i el benestar psíquic i emocional de les persones. Penso que, després de tota la recerca feta, aquesta hipòtesi ha quedat més que demostrada. Puc concloure que el sistema educatiu que tenim ha quedat obsolet i que pot millorar en molts aspectes. Si ens fixem en els resultats acadèmics i el fracàs escolar, la principal causa d'aquests és la desmotivació general que es viu dins de molts centres, tant per part dels alumnes com per part dels professors; com també ho és la baixada d'exigència i disciplina que el model d'equitat ha comportat. Com deia la Pilar Surís, cal respectar les diferents velocitats d'aprenentatge de cadascú, sense que això signifiqui que el professor sigui menys exigent, ni que l'alumne treballi menys. Cal reconsiderar el sentit de les avaluacions i el paper que juguen en la motivació dels alumnes.

D'altra banda, fomentant la por a l'error, l'escola roba la capacitat de crear i imaginar als alumnes. S'han deixat enrere les ganes d'aprendre i han estat substituïdes per l'afany de bones notes o d'aprovar, per la qual cosa s'ha baixat el nivell de l'ensenyament. Així es pot complir el model d'equitat, però estem creant una societat “inculta, elemental i simple”, citant a Gabancho. Així doncs, el sistema educatiu contribueix a crear una societat fàcilment controlable, on es malgasten els autèntics talents i potencialitats de les persones. Hi ha una por generalitzada que la gent pensi per si mateixa, la qual cosa només ens empobreix com a comunitat humana.

No podem seguir basant tota l'educació en la part racional de la persona: com diu Robinson, s'ha de posar la creativitat a nivell de l'alfabetització, en cas contrari es formen persones que viuen al seu cap exclusivament. La majoria d'aquestes persones, a més, no han trobat la seva vocació vertadera, ja que l'escola que tenim no ens ajuda a ser qui podem arribar a ser. Hi ha coses que només les pot fer cadascú per ell/a mateix/a, però un bon sistema educatiu ha de proporcionar les eines necessàries perquè tothom pugui aconseguir els seus objectius a la vida, pugui afrontar les incerteses, pugui utilitzar els seus talents o destreses, pugui tenir relacions emocionalment sanes amb altres persones,

etc. La veritable igualtat consisteix que cadascú pugui assolir la seva màxima potencialitat, no que tothom assoleixi les mateixes competències. Això només crea una gran mediocritat col·lectiva.

L'escola ha de comunicar, engrescar, estimar i estimular els alumnes. I perquè això sigui possible, cal que als mestres els agradi la feina i els alumnes, com també cal que sàpiguen engrescar i explicar. El bon professor està al costat de l'alumne, l'ajuda a créixer com a persona i a ser crític. Com han dit els alumnes d'excel·lència, el professor influeix més que no pas l'assignatura a l'hora de sentir-se motivat. Per tant, els docents juguen un paper cabdal a l'hora de millorar el sistema educatiu, i és molt important que rebin una bona formació... Una formació amb menys tècnica i més humanitat, la qual fomenti el contacte humà i la cultura, i que no doni tanta rellevància a coses secundàries. Tal com diu Luri, l'optimisme és possible: el més bàsic és recuperar la confiança en l'escola i els seus mestres.

6.2. Propostes de millora concretes

Per tal de resoldre totes aquestes mancances o aspectes millorables, després de considerar totes les dades obtingudes de la recerca, he arribat a una sèrie de propostes que assoleixen el meu objectiu inicial que no fossin ni utòpiques ni inescapables, sinó factibles i adequades (encara que algunes són més fàcils d'aplicar que d'altres). Primer de tot m'agradaria remarcar que invertir-hi més diners no és cap solució: el que cal és destinar el que ja s'inverteix en allò realment important, en lloc de fer-ho en coses més secundàries, com ara les TIC. Com diu Antonio Marina, amb un 4,5% del PIB n'hi ha prou. Dit això, proposo el següent:

- Revisar els currículums i adaptar-los a les necessitats educatives actuals.
- Fomentar més els aprenentatges a partir de la descripció i l'estudi de casos i exemples propers (en l'espai i en el temps) al context vital de l'alumne.
- Buscar mètodes d'avaluació alternatius als exàmens: cal avaluar, però no amb proves d'*empollar i vomitar*.
- Tenir en compte les opinions i emocions de l'alumnat a l'hora de prendre decisions importants o rellevants per a ells.

- Reduir tant com es pugui la memorització com a sistema d'aprenentatge i fomentar tot aquell que parteixi de l'interès.
- Modificar la formació de mestres i professors: educar-los d'una manera més humanitària i menys tècnica. Cal seleccionar aquelles persones que els agrada la feina de mestre i els alumnes, els qui saben engrescar i els qui poden aprendre a formar persones felices i crítiques, ja que els mestres juguen un paper molt important en la nostra societat: no tothom pot ser-ne. Cal tenir sempre en compte les qualitats humanes de cadascú.
- Actualitzar la formació docent, però sense partir de l'obligatorietat, sinó de la pròpia voluntat de millorar de cadascú.
- Fomentar la investigació en didàctica de les matèries a partir d'uns paràmetres decididament qualitatius i no pas quantitius.
- Fomentar el treball en grup i establir més comunicació entre les diferents matèries perquè el volum total de feina no sigui asfixiant per als alumnes, especialment en el Batxillerat. En molts casos, un volum desmesurat de feina pot ser contraproduent a nivell de resultats acadèmics. El temps de lleure és important per reduir l'estrès generat pels estudis i per desenvolupar-se com a persona.
- Aplicar un ensenyament més personalitzat a cada alumne. Una bona manera d'aconseguir això seria formant grups menys nombrosos, és a dir, que cada mestre s'encarregués de menys alumnes.
- Implantar una assignatura (sencera, completa i ben pensada) d'orientació professional i vocacional en algun punt del sistema educatiu, preferiblement a 4t d'ESO.
- Implantar una assignatura (també sencera, completa i ben pensada) de gestió de les emocions i comunicació humana.
- Impartir també una educació per a la vertadera democràcia, ja sigui en una assignatura nova o utilitzant les existents.
- Canviar l'enfocament d'algunes assignatures com la música, l'educació visual i plàstica, l'educació física o la filosofia: donar-los més profunditat i donar més llibertat als alumnes per expressar-se i ser creatiu (deixar d'imposar models únics). En el cas de l'educació física, centrar-se menys en l'esforç físic i més en l'expressió corporal o la salut.
- Ampliar la pràctica en totes les assignatures i reduir la teoria en algunes.

7. Noves línies de recerca

Com que l'educació és un tema d'una gran complexitat en què intervenen molts factors, és difícil arribar a conclusions definitives, per la qual cosa m'hagués agradat seguir fent recerca. Per això deixo aquí una llista amb noves línies de treball, per si algun dia vull continuar o algú altre ho vol fer. És una llista oberta.

- Buscar la veu d'alumnat amb resultats acadèmics baixos: investigar com veuen l'escola i el perquè d'aquests resultats.
- Buscar també la veu del professorat o dels pares dels alumnes, i basar un estudi en aquests elements.
- Investigar la visió de l'alumnat d'excel·lència (o el de resultats baixos) de fa vint o trenta anys. Fer-los opinar i valorar el sistema d'aquell temps i comparar els resultats amb l'alumnat actual.
- Enquestar alumnes d'altres països del món: investigar com veuen el seu propi sistema educatiu, independentment del que diuen els informes oficials. És a dir, els que gaudeixen dels millors sistemes educatius del món (segons aquests informes), els veuen més positivament? Els que tenen els pitjors, els veuen més negativament?
- Entrevistar més experts, com per exemple Xavier Besalú, Josep Maria Terricabras, Margarida Falgàs i d'altres.

8. Relació de fonts

8.1. Bibliografia

BESALÚ, Xavier. *XIII Premi «Mestres 68» (2006) Salomó Marquès i Sureda. Aproximació biogràfica*. Barcelona: Mestres 68 i Associació de Mestres Rosa Sensat, 2011.

BUCKINGHAM, David. *NEW MEDIA, NEW SITES OF LEARNIGN*. Presentació “*Media Literacy – Citizenship and Dialogue*”. Brussel·les, 28-1-2003.

CARMONA, Jordi. “Pares que fan deures”. *La Vanguardia*, 9-VI-2013, p.34

CÀTEDRA UNESCO, UdG. *Diversidades, el juego de la creatividad. Manual de formación de formadores*. (Projecte de diversitat cultural: proposta pedagògica). Juny 2012.

CÀTEDRA UNESCO, UdG. *Te cuento* (Recurs educatiu per la diversitat cultural i el desenvolupament: propostes pedagògiques), 2012.

DdG. “La selectivitat es mou un dia per aturar l'aturada general del sector públic”. *Diari de Girona*, 28-V-2010, p.7

DdG. “Un referèndum de CCOO suspèn la política educativa”. *Diari de Girona*, 28-V-2010, p.7

GABANCHO, Patrícia. *Apàtrides, incultes i (de vegades) analfabets. La crisi de l'educació a Catalunya*. Badalona: Ara Llibres SCCL, 2008.

GUTIÉRREZ, Maite. “Una alternativa al pla Wert”. *La Vanguardia*, 22-VI-2013, p.24-25

JULBE, Bàrbara. ““No vull un diploma, sinó una feina””. *La Vanguardia*, 9-VI-2013, p.40

LURI, Gregorio. *L'escola contra el món. L'optimisme és possible*. Barcelona: La campana, 2008.

MAGALHAES, Gabriel. “El fado del professor”. *La Vanguardia*, 25-III-2012, p.38

MICÓ, Josep Lluís; CARRIÓN, Fernando. “La formació digital”. *La Vanguardia*, 25-III-2012, p.36

MORIN, Edgar. *Los siete saberes necesarios para la educación del futuro*. Barcelona: Paidós Studio, 2001.

PEDRÓ, Francesc. *APRENDER EN EL NUEVO MILENIO. Un desafío a nuestra visión de las tecnologías y la enseñanza*. OECD-CERI, 2006.

PLAYÀ MASET, Josep. “Què i com s'ensenya?”. *La Vanguardia*, 9-VI-2013, p.38-39

SÁEZ, Jofre. “Educació detecta que un de cada tres escolars té «dèficits» en la lectura i en l'escriptura”. *Diari de Girona*, 28-V-2010, p.7

SÁNCHEZ, Sònia. “Joves d'èxit lluiten contra el fracàs escolar”. *Ara*, 20-XI-2011

SURÍS PAVÓN, Pilar. *Fracàs escolar: propostes de millora*. Llicència retribuïda, curs 2004-2005.

8.2. Webgrafia

ALBURQUERQUE, Santi. *EDUCACIÓN Otras formas de escuela | Vida Sana* [en línia].

Accessible a: <http://vidasana.org/noticias-vidasana/educacion-otras-formas-escuela.html>

Consulta: 4-IX-2013

ANDREA CZAJKOWSKI. *Documental - Educación Emocional (Sub en español)* –

YouTube [en línia]. Accessible a: <http://www.youtube.com/watch?v=PQE4WqQSOcQ>

Consulta: 24-VI-2013

ANTONIO DÍAZ REUS. *Claudio Naranjo entrevistado por Punset* – *YouTube* [en línia].

Accessible a: <http://www.youtube.com/watch?v=gymhGbKWAcM> Consulta: 30-VI-2013

BBC. *El secreto de uno de los mejores sistemas educativos del mundo* – *BBC Mundo* – *Noticias* [en línia]. Accessible a:

http://www.bbc.co.uk/mundo/noticias/2013/06/130604_educacion_finlandia_lp.shtml

Consulta: 27-VI-2013

CATALUNYA RÀDIO. *L'ofici de viure: educar el talent* – *Catalunya Ràdio* [en línia].

Accessible a: <http://www.catradio.cat/audio/541872/Lofici-de-viure-Educ-ar-el-talent>

Consulta: 30-VII-2013

CNARANJOVIDEOS. *Claudio Y Marina en Madrid* – *YouTube* [en línia]. Accessible a:

http://www.youtube.com/watch?v=Rj_7E4y7ov4 Consulta: 12-VI-2013

DEL POZO, Alberto. *Nous conceptes a la Llei d'educació: L'excel·lència educativa* [en línia]. Accessible a: <http://albertodelpozo.blogspot.com.es/2009/07/lexcellencia->

[educativa.html](#) Consulta: 16-VII-2013

EURACTIV. *Noticias: España dedicó un 4,7% del PIB en educación* [en línia]. Accessible a: <http://www.euractiv.es/noticias/noticia.php?noticia=5825> Consulta: 5-VII-2013

FABIO COMPLEJO. *La verdad sobre nuestro sistema educativo (Subtitulado al español)* - YouTube [en línia]. Accessible a: https://www.youtube.com/watch?NR=1&v=zzkR_ndRwl4&feature=endscreen Consulta: 27-VI-2013

FORUM IMPULSA 2011. *José Antonio Marina – Fòrum IMPULSA 2011* - YouTube [en línia]. Accessible a: <http://www.youtube.com/watch?v=a96EE1Q76as> Consulta: 8-VI-2013

FRESNEDA, Carlos. *Entrevista al sociólogo Zygmunt Bauman: ¿Qué futuro estamos construyendo?* | Sociólogos [en línia]. Accessible a: <http://sociologos.com/2013/05/19/entrevista-al-sociologo-zygmunt-bauman-que-futuro-estamos-construyendo/> Consulta: 12-X-2013

GOLDSON, Erica. *America Via Erica: Speech* [en línia]. Accessible a: <http://americaviaerica.blogspot.com.au/p/speech.html> Consulta: 23-VIII-2013

JOBS, Steve. *Célebre Discurso de Steve Jobs en la Universidad de Stanford* [en línia]. Accessible a: <http://mercadeoglobal.com/blog/textos-del-celebre-discurso-de-steve-jobs-en-la-universidad-de-stanford/> Consulta: 15-VII-2013

KOHN, Alfie. *EL MITO DE LOS DEBERES: ¿Por qué son perjudiciales para el aprendizaje y la convivencia?* por Alfie Kohn | El Blog Alternativo [en línia]. Accessible a: <http://www.elblogalternativo.com/2013/05/30/el-mito-de-los-deberes-por-que-son-perjudiciales-para-el-aprendizaje-y-la-convivencia-por-alfie-kohn/> Consulta: 6-VIII-2013

L'ESPIRAL. *Claudio Naranjo - Educacion para el amor* - YouTube [en línia]. Accessible a: <http://www.youtube.com/watch?v=EDzM1purRk> Consulta: 8-VI-2013

LA CASA DEL SOL. *A Casa Do Sol* [en línia]. Accessible a: <http://lacasadosol.blogspot.com.es/> Consulta: 23-VI-2013

POWERING EDUCATION. *Finlandia, secreto nº1: un modelo basado en la confianza* [en línia]. Accessible a: <http://powering-education.com/?p=309> Consulta: 24-VI-2013

REDES. *El Sistema educativo es Anacrónico* – YouTube [en línia]. Accessible a: http://www.youtube.com/watch?v=LGqQ9x5R4_I Consulta: 10-VIII-2013

REEVO. *La educación prohibida | Un proyecto audiovisual para transformar la educación...* [en línia]. Accessible a: <http://www.educacionprohibida.com/> Consulta: 19-VI-2013

REIG, Dolors. *17 ideas en primera persona sobre educación | El caparazón* [en línia]. Accessible a: <http://www.dreig.eu/caparazon/2011/10/12/18-ideaseducacion/> Consulta: 10-VII-2013

RSA. *Ken Robinson: Changing Paradigms (Spanish) - YouTube* [en línia]. Accessible a: <http://www.youtube.com/watch?v=Z78aaeJR8no> Consulta: 10-VIII-2013

SALAVERT, Roser. *Excel·lència educativa per a tothom: una realitat possible | Roser Salavert | Debats d'Educació* [en línia]. Accessible a: <http://www.debats.cat/ca/debats/excellencia-educativa-tothom-una-realitat-possible> Consulta: 20-VII-2013

SÁTIRO, Angélica. *Angélica Sátiro » Blog Archive » EDUCOMENTA: Los retos de la educación en la modernidad líquida* [en línia]. Accessible a: <http://www.angelicasatiro.net/educomenta-los-retos-de-la-educacion-en-la-modernidad-liquida> Consulta: 12-X-2013

TED. *Sir Ken Robinson_Las escuelas matan la creatividad TED 2006 – YouTube* [en línia]. Accessible a: <http://www.youtube.com/watch?v=nPB-41q97zg> Consulta: 10-VII-2013

TELEVISIÓ DE CATALUNYA. *Entrevista al pedagog Francesco Tonucci* [en línia]. Accessible a: <http://www.324.cat/video/4717337/altres/Entrevista-al-pedagog-Francesco-Tonucci> Consulta: 4-IX-2013

WEBISLAM. *La educación que tenemos roba a los jóvenes la conciencia, el tiempo y la vida – Webislam* [en línia]. Accessible a: http://www.webislam.com/articulos/60921-la_educacion_que_tenemos_roba_a_los_jovenes_la_conciencia_el_tiempo_y_la_vida.html Consulta: 30-VI-2013

ZEMOS98. *La escuela expandida, el documental – Festival Internacional ZEMOS98 – Educación Expandida – 11 edición* [en línia]. Accessible a: <http://11festival.zemos98.org/La-escuela-expandida-el-documental,1177> Consulta: 13-VII-2013

8.3. Imatges

(NOTA: Les imatges estan ordenades per ordre d'aparició al treball.)

Blackboard Marketing [en línia]. Accessible a: <http://blackboardmktg.com/> Consulta: 21-VIII-2013

Clark Sign – Sign writers in Rugby, Warwickshire [en línia]. Accessible a: <http://www.clark-sign.co.uk/> Consulta: 21-VIII-2013

CAMINO A LA DESESCOLARIZACIÓN: ¿Por qué es necesaria la desecolarización? [en línia]. Accessible a: <http://caminoaladesescolarizacion.blogspot.com.es/2011/11/por-que-es-necesaria-la.html> Consulta: 3-XI-2013

Homenatge a la professora Pili Surís | No només filosofia [en línia]. Accessible a: <http://llor.wordpress.com/2012/02/29/homenatge-a-la-professora-pili-suris/> Consulta: 29-XII-2013

anoiadiari.cat - 'El procés cap a la independència és bastant irreversible' - Entrevista [en línia]. Accessible a: <http://www.anoiadiari.cat/entrevista/3579/el-proces-cap-a-la-independencia-es-bastant-irreversible> Consulta: 29-XII-2013

ROBERTO COLOM: Luri con la escuela [en línia]. Accessible a: <http://robertocolom.blogspot.com.es/2011/02/luri-con-la-escuela.html> Consulta: 29-XII-2013

José Antonio Marina: "La tecnología está cambiando la forma en que utilizamos el cerebro" - Yorokobu [en línia]. Accessible a: <http://www.yorokobu.es/jose-antonio-marina-la-tecnologia-esta-cambiando-la-forma-en-que-utilizamos-el-cerebro/> Consulta: 29-XII-2013

Marc Gafni, Mariana Caplan & Claudio Naranjo | Center for World Spirituality [en línia]. Accessible a: <http://www.ievolve.org/category/thought-leader-dialogues/marc-gafni-mariana-caplan-and-claudio-naranjo/> Consulta: 29-XII-2013

School kills originality | Believe nothing [en línia]. Accessible a: <http://believenothing.net/2012/11/02/school-kills-originality/> Consulta: 6-IX-2013

Sir Ken Robinson: Amunt la revolució de l'ensenyament! | Video on TED.com [en línia]. Accessible a: http://www.ted.com/talks/sir_ken_robinson_bring_on_the_revolution.html

Consulta: 29-XII-2013

Blog de Gregorio López Sanz: Reflexiones de Edgar Morin sobre el futuro de la humanidad [en línia]. Accessible a:

<http://gregoriolopezsanx.blogspot.com.es/2012/12/reflexiones-de-edgar-morin-sobre-el.html> Consulta: 29-XII-2013

The sociologist influencing Labour's new generation | Society | The Guardian [en línia].

Accessible a: <http://www.theguardian.com/society/2010/nov/03/zygmunt-bauman-ed-miliband-labour> Consulta: 29-XII-2013

AME - Associació de Mexicans d'Esparreguera i voltants: La veu d'un expert: [en línia].

Accessible a: <http://amesparreguera.blogspot.com.es/2011/01/la-veu-dun-expert.html>

Consulta: 29-XII-2013